sud

LES NOTÍCIES DE COOPERACIÓ SINDICAL

revista semestral / **desembre del 2008**

14

Entrevista del Nord: David Minoves
Laura Pelay i Jaume Soler

Entrevista del Sud: Saúl Méndez
Frederic Monell i Jaume Soler

La crisis financiera de 2008 en el Mundo Pobre
Luis de Sebastián

La democràcia a l'Amèrica Llatina
Paco Neira

Crisi? Res no canvia: continua pagant la gent més pobra
M. Gabriela Serra

La solidaritat des de Mataró: la cooperació del segle XXI, ser agent de pau
Carlos Fernández Báez

sud
LES NOTÍCIES DE COOPERACIÓ SINDICAL

desembre del 2008

14

Editorial

3 — **20 anys no són res**
Nicolás Cortés Rojano

Reflexions

4 — **La crisis financiera de 2008 en el Mundo Pobre**
Luis de Sebastián

8 — **Declaració de Washington: respostes sindicals a reptes mundials**
Redacció de SUD

12 — **La democràcia a l'Amèrica Llatina**
Paco Neira

16 — **Crisi? Res no canvia: continua pagant la gent més pobra**
M. Gabriela Serra

20 — **Crisi alimentària: és l'hora de la sobirania alimentària**
Ferran García Moreno

24 — **La tasca igualitària d'UNIFEM**
Imma Sañé

Entrevistes

28 — **Entrevista del Nord: David Minoves**
Laura Pelay i Bargalló i Jaume Soler i Pastells

34 — **Entrevista del Sud: Saúl Méndez**
Frederic Monell i Jaume Soler

Accions

40 — **Crònica de la mobilització mundial del 7 d'octubre**
Anna Molina

44 — **La solidaritat des de Mataró: la cooperació del segle XXI, ser agent de pau**
Carlos Fernández Báez

48 — **La xarxa de cooperatives, nova dimensió de la cooperació sindical al Marroc**
Abdelhak Charaka

52 — **Pallassos sense fronteres, la cooperació més amable**
Carlos Requena Amadas

56 — **Un grup de consum ecològic: comprar d'una altra manera**
Sara Chinchilla García-Muñoz

60 — **Treballar als carrers de Managua**
Emma Izaola

Lectures

64 — **Ni putes ni submises**
Carme Vall i Parera

65 — **Catalan International View**
Francesc de Dalmases

66 — **Somriures de Bombai**
Alexis Serra i Rovira

67 — **Nosotros alimentamos al mundo**
Anna de los Riscos

68 — **Canvi climàtic i sostenibilitat**
Rosa M. Puig-Serra

69 — **Una canya de pescar per al meu avi**
Joan Tudela

70 — **Informe sobre la inclusió social a Espanya 2008**
Àngel Miret i Serra

Director
Nicolás Cortés

Subdirector
Joan Tudela

Consell de Redacció
Josep M. Andreu, Núria Bonshoms, Nicolás Cortés, Miquel Àngel Escobar, Emma Izaola, Cati Jerez, Toni Jiménez Luque, Pepe López, Julián López Belenguer, Àngel Miret, Javier Martínez, Anna Molina, Paco Neira, Amadeu Pardo, Laura Pelay, Joan Sánchez Osete, Alexis Serra, Jaume Soler, Joan Tudela

Edita
UGT de Catalunya i
Fundació Comaposada

Redacció i Administració
C/ Josep Anselm Clavé, 25 principal 1a
08002 Barcelona
Tel: 93 412 13 27 / Fax: 93 412 53 74
www.comaposada.org
comaposada@comaposada.org

Direcció d'Art
Quim Milla

Disseny i maquetació
estudilogo
619704334

Impressió
Gramagraf s.c.l

Dipòsit Legal
B-37.117-2001

Fotografia de portada
Pep Caballé

Les idees expressades en cada article són responsabilitat de l'autor o autora.

Nicolás Cortés Rojano
ncortes@l-h.cat
director de SUD

20 anys no són res

L'altre dia entrevistaven a un veterà brigadista, dels pocs que queden com a memòria vivent d'aquella brutal guerra civil occidental que vam patir ara fa setanta anys. Resultaven paradoxals les seves paraules. Parlava de conflictes, de barbàrie, també d'ideals i de generositat, però en la seva vida quotidiana d'aquell temps mai no va ser conscient de la importància dels esdeveniments que vivia, de com era de decisiva aquella època. Fins i tot somreia en esmentar la presa de París, transmetia els sentiments de la gent del carrer, la simplicitat d'aquell cigar tan fort que va encendre.

La majoria de vegades no som conscients del temps en què vivim, ni de les seves grandeses històriques, ni de les seves misèries. Avui tot sembla diferent, des que va tenir lloc la caiguda del Mur de Berlín, que no era només la caiguda d'una paret, sinó més aviat la d'un segle. Des d'aleshores tot és diferent, els mitjans s'han encarregat de magnificar la nostra realitat.

No obstant això, avui som més conscients que mai, més enllà dels mitjans, que vivim una època que definirà el pròxim paradigma històric. Avui som conscients que el fonamentalisme del lliure mercat ens ha dut a la crisi estructural de tot un sistema econòmic, que la cobdícia ens està duent al període més llarg de baix creixement des de la Gran Depressió. Ara, quan l'Estat ja no és només de providència, sinó que es converteix en l'únic valor segur en el terreny social i en l'econòmic, després que els bàrbars, des de Friedman fins a Aznar, venguessin les empreses rendibles de tots i aprimessin l'Estat fins a l'asfíxia.

Davant aquest paradigma, només ens resta enfortir les democràcies, estendre els mecanismes de control de l'economia, que els països van crear a primeries del segle XX, al nou escenari globalitzat. L'insuficient control públic del sistema financer globalitzat ha originat la crisi. Tornem a noves reivindicacions, que ja eren antigues quan des de la UGT de Catalunya demanàvem en els congressos més control global de l'economia, que no fossin la majoria de treballadors els qui sofrissin els batibulls de la minoria d'especuladors financers. Quantes vegades hem afirmat el que ara es confirma? El pròxim congrés de la UGT de Catalunya serà un espai privilegiat per denunciar que el mercat no pot fer paranys amb els drets de les persones. Però també avui som conscients que la història passa per la nostra vida quotidiana. Un president afroamericà amb nom àrab ha estat triat als Estats Units, amb un nou discurs, el del multilateralisme en les decisions de política internacional. Multilateralisme no és només tenir present Europa, ni només la Xina, és parlar també amb els països del Sud, entendre que la cooperació és realment una idea beneficiosa per a ambdues parts.

Una cooperació que respecti l'opinió i els criteris de l'altra part, la seva cultura i els seus drets humans. En aquest esperit, fa vint anys la UGT de Catalunya va fundar un instrument, en aquell temps modest, una fundació amb el nom d'un capdavanter de sindicalistes, la Fundació Josep Comaposada. Els motius i les accions de la creació de la nostra Fundació Josep Comaposada, des de l'any 1988 fins avui, segueixen sent vigents. Amb més pes i amb més embranzida. Al capdavall, 20 anys no són res.

Luis de Sebastián
Profesor emérito de ESADE
Universitat Ramon Llull

La crisis financiera de 2008 en el Mundo Pobre

La crisis de los años treinta tuvo graves consecuencias en los países del Mundo Pobre que exportaban materias primas al Mundo Rico. Los mecanismos de transmisión de la crisis que funcionaron en los años 1929-1939 se han hecho más fuertes y numerosos por medio de la actual intensa integración de los mercados, financieros y reales. Un fenómeno que conocemos con el nombre de globalización. Podemos predecir que la presente crisis, la primera gran crisis de la globalización en la historia de la humanidad, va a tener consecuencias graves también fuera del Mundo Rico. No sólo porque las importaciones desde países pobres van a reducirse a medida que se reduzca la actividad económica en los países ricos, sino porque los capitales van a cesar de fluir, tanto para inversión directa (multinacionales) como para inversiones de cartera (compra de bonos y préstamos comerciales), y no digamos nada de la ayuda al desarrollo, que ya se estaba reduciendo (a un mero 0,28 del PIB conjunto de los país ricos en 2007) aun antes de la crisis.

Lo peor, incluso más que la reducción del comercio, ha sido el "credit crunch", la reducción drástica (que alcanzó su máximo en un periodo de tres semanas) de los créditos que los bancos y otras instituciones financieras se hacen unos a otros. Los bancos se encontraron cortos de liquidez y tuvieron que reducir sus préstamos a otros bancos, a las empresas y a las familias. La reducción fue mayor cuanto más riesgo tenían (o parecían tener) los prestatarios, como suele ser el caso de los bancos y empresas de los países emergentes y en vías de desarrollo.

Todo comenzó con la caída de las hipotecas "subprime" (de clase inferior, o basura) en Estados Unidos. Bancos y agentes hipotecarios empaquetaron en

un producto financiero, que llamaron "cédulas de inversión hipotecaria", participaciones de hipotecas, deudas comerciales y otros activos, que daban un rendimiento superior al normal, porque su riesgo (el riesgo de que no se pagaran las deudas) también era superior al normal. De esta manera los "empaquetadores" se cubrieron del riesgo, consiguieron de las mejores agencias de *rating* triples Aes (la calificación más alta), y se dedicaron a vender el paquete a otros bancos, compañías de seguros, fondos de inversión, fondos de pensiones, empresas y otros inversores institucionales. Todos contaron estos paquetes como activos de calidad. Muchos de los que compraron el paquete no sabían lo que contenía, ni que grado de riesgo de esos activos. Rendían algo más que la media, así que estaban encantados. Cuando fallaron las hipotecas, se vio que los paquetes contenían basura, que en realidad eran "activos tóxicos" que intoxicaban (quitaban valor) a los balances de las instituciones financieras que los poseían. De ahí nació la desconfianza. Ya nadie quería esos paquetes, porque no sabían lo que contenían. Los bancos dejan de fiarse de otros bancos y de fiarles. Así comienza la restricción del crédito en que estamos.

Habrá que ver qué pasará en el Mundo Pobre, si los tres sistemas, rico, emergente y pobre, entran en crisis simultáneamente.

La contracción del crédito ha afectado a los países pobres de muchas maneras. Los que como El Salvador y Ecuador están dolarizados, es decir, que en ellos el dólar es su moneda de curso legal, han visto cómo la oferta monetaria se reducía, arrastrando a la baja a la economía real y por supuesto al empleo. Otras monedas, que se mantenían estables con respecto a las monedas de referencia por la situación favorable de su balanza de cuenta corriente, se han visto devaluadas al reducirse su saldo de la cuenta financiera por falta de inversión extranjera. De esa manera, en un año el rand de Sudáfrica se ha devaluado en un 36 %, la rupia de India en un 25 % y el peso mexicano en un 20 %. La devaluación de la moneda encarece las importaciones y fomenta la inflación, aunque facilitaría las exportaciones si hubiera suficiente demanda externa, lo que no parece ser el caso. El crecimiento de esta economías y su capacidad de crear empleo se verá afectado substancialmente.

WALL ST
1-9
BROADWAY
60-90
CANYON OF HEROES

A finales de 2008, los países ricos están demasiado preocupados con el salvamento de sus bancos y empresas, con el aumento del desempleo, el derrumbe del mercado inmobiliario, las dificultades del sector del automóvil y otros males que todavía están por venir, como para preocuparse de la "otra crisis". La crisis de subdesarrollo y pobreza que en 2008 las subidas de los precios del petróleo, de los alimentos básicos y de las manufacturas importadas han generado en el Mundo Pobre, aun antes de que se secaran las fuentes de financiación y de ayuda. Esa crisis ya ha producido, según informes de la FAO[1], un aumento del número de hambrientos crónicos de 870 millones en 2006 a cerca de 1.000 millones a finales del año 2008. Esta terrible e inmisericorde "otra crisis" está ya produciendo estragos, aun antes de que la recesión económica se agrave en los países ricos. Podemos imaginarnos cómo será después.

La globalización ha hecho más compleja la división de los países del mundo en pobres y ricos. Esta mayor complejidad tiene dos importantes consecuencias. Por un lado se desvanece cualquier ilusión de un "desenganche" del Mundo Pobre del Mundo Rico, con vistas a formar un sistema económico autónomo, más racional y más humano, evitando los excesos del desarrollo de los países ricos. La idea surgió en los años setenta, cuando se hablaba del "commodity power" (el poder de las materias primas), en los escritos de un economista argelino asentado en Francia, Samir Amin. La meta era que los países dotados de abundantes y variadas materias primas formaran un bloque para negociar con los países ricos desde una posición de fuerza como había hecho la OPEP con el petróleo en 1973. Los países, sin embargo, están ahora más enganchados unos a otros que en ningún tiempo anterior de la historia humana. La economía de China, por ejemplo, o la de México, son inconcebibles sin el mercado, la tecnología y la deuda externa de los Estados Unidos.

Pero, por otro lado, los países pobres están menos aislados, menos indefensos y abandonados a su suerte de lo que estaban en 1929. Porque ahora están flanqueados e integrados en espacios intermedios y mayores, áreas de libre comercio, zonas de comercio preferencial, uniones monetarias virtuales, que los protegen de las consecuencias que sobre ellos pueden tener los problemas de los países ricos. Habrá que ver, de todos modos, qué pasará en el Mundo Pobre, si los tres sistemas, rico, emergente y pobre, entran en crisis simultáneamente. Hoy por hoy parece que las medidas de emergencia tomadas en los países ricos para evitar un colapso financiero podrían frenar la trasmisión de la recesión a los países emergentes, lo que podría afectar también la trasmisión a los más pobres. La crisis del 2008 no va a ser una repetición de la de los 1930s. En estos momentos en China la "crisis" ha tomado la forma de una desaceleración de la economía de un crecimiento del 11 % en el segundo trimestre del año a un "mero" 9 %. Eso indica las enormes reservas, de dinero y de recursos naturales, que quedan en los países emergentes. Ojalá les ayuden también a los países más pobres.

Conviene recordar que el verdadero problema económico del Mundo Pobre no es coyuntural ni periódico, como las crisis del mundo capitalista avanzado, sino estructural y permanente.

Conviene recordar que el verdadero problema económico del Mundo Pobre no es coyuntural ni periódico, como las crisis del mundo capitalista avanzado, sino estructural y permanente. Es un problema que seguirá apelando a la solidaridad del mundo entero, una vez que pase la crisis en Estados Unidos, Europa y los demás países ricos y los emergentes. Porque pasará. Pero África, en concreto, seguirá expuesta a las enfermedades genocidas sin un sistema médico mínimamente adecuado, expuesta a la degeneración de los suelos, al cambio climático, a la escasez de agua, a las dificultades para exportar al Mundo Rico, al mal gobierno y a la corrupción que fomentan las empresas multinacionales del petróleo, el oro, los diamantes, el uranio y el coltán. La solidaridad internacionalidad no debe permitir que los pobres queden olvidados.

1 FAO, Organización de las Naciones Unidas para los Alimentos y la Agricultura

Redacció de SUD

Declaració de Washington: respostes sindicals a reptes mundials

El passat mes de novembre Global Unions, organisme que agrupa a la Confederació Sindical Internacional (CSI),TUAC (Consell Consultiu de la OCDE) i les federacions sindicals de branca a nivell mundial, van aprovar la denominada *<<Declaració de Washington: Declaració sindical davant la Cimera del G20 sobre la crisis>>.*

Els líders mundials dels Estats es reuniren a la capital política dels EEUU amb un context en el qual l'economia mundial estava al llindar del precipici, amb un PIB en caiguda, un atur en augment i un sector financer bloquejat. L'increment dels preus de l'alimentació i de les matèries primeres han provocat una seriosa recessió que afecta als més pobres i als grups més vulnerables de la societat.

La crisi econòmica va començar als EEUU, com a resultat de la combinació d'una crisi de l'habitatge (amb la caiguda del preu de la vivenda) una crisi del mercat financer (amb la caiguda de les hipoteques subprime) i una crisis de l'ocupació.

Davant d'aquest context, l'entrada dels Governs als mercats financers es fa més necessària que mai, a l'igual que és imprescindible la

creació d'una arquitectura legislativa nacional i mundial controlada democràticament i al servei de les persones.

En aquest context la <<Declaració de Washington>> demana als líders mundials:

1.- Un pla de recuperació coordinat per a l'economia real. L'OIT preveu que la desocupació mundial s'incrementi en 190 milions de persones al 2007 a 210 millions el 2009 i que el nombre de persones pobres que treballen per menys d'un dòlar al dia s'incrementi a 40 millions, i per menys de 2 dòlars al dia en 100 millions. Davant d'aquest escenari és més urgent que mai posar en marxa el denominat <<New Green Deal>> que mitjançant inversions mediambientals responsables ajudaran a crear milions de llocs de treball, una política fiscal responsable i una política monetària que potenciï els plans d'ocupació i les xarxes de protecció social.

2.- Una nova regulació dels mercats financers. Durant molts anys s'ha promogut una arquitectura financera poc reglamentada que ha provocat una desregulació irresponsable que afavoreix un endeutament excessiu de les institucions financeres. Amb normes bancàries pro-cíclíques i requisits sobre el capital rígids, la crísi dels crèdits que va seguir al colapse de la indústria de les finances estructurades va provocar un procés autoalimentat de depressió dels actius bancaris. Una nova regulació dels mercats financers ha de:

- Assegurar que els bancs centrals són públicament responsables de les seves accions i que poden detectar bombolles financeres.
- Assegurar una supervisió activa, unes exigències anti cícliques sobre els actius, i normes comptables per a bancs i conglomerats financers.
- Prohibir totes les operacions fora de balanç.

• Sotmetre les inversions financeres i els fluxes de capital a normatives nacionals que assegurin la transparència i la governabilitat.

• Promoure serveis financers basats en la comunitat com les cooperatives i les mutualitats.

• Millorar la protecció dels consumidors.

El moviment sindical internacional ha denunciat repetidament la creixent divergència entre els mercats financers no regulats i impossibles de gestionar, per una banda, i les necessitats financeres de l'economia real per proporcionar un treball digne, per una altra.

• Reforçar la funció social dels plans de pensions per oferir una jubilació digne.

• Establir un règim internacional per gravar impositivament les operacions financeres internacionals per destinar´-les a fins socials.

• Reglamentar les transferències de riscos crediticis.

• Regular les inversions privades inclosos els fons d'alt risc i de renda privada i combatre els efectes de l'arbitratge reglamentari.

• Adoptar controls per limitar els comportaments especulatius en els intercanvis comercials.

• Controlar la renumeració dels alts executius.

3.- **Un nou sistema internacional de governabilitat econòmica:** l'exhauriment de l'arquitectura financera dissenyada el 1944 a Bretton Woods es fa més latent que mai. Necessitem una reforma institucional que vagi més enllà de la regulació financera i que incorpori la gestió econòmica a reduir els desequibris de l'economia mundial. El comerç té potencial per accelerar el creixement econòmic. Per aquest motiu, Global Unions reivindica reinstaurar la legitimitat pública del sistema comercial mundial i concloure la Ronda de Doha, reforçant simultàniament la protecció dels drets fonamentals dels treballadors a través de les insitucions internacionals.

4.- **Combatre la crisi de la justícia distributiva:** cal destacar la importància de garantir l'enfortiment de la dimensió social de la globalització i garantir l'aplicació de les normes universals per part de les empreses multinacionals. Cal demanar als països emergents i desenvolupats que s'adhereixin a les Línies Directrius de l'OCDE per a les empreses multinacionals, d'acord amb les normes de l'OIT .

Reunió de Washington: massa soroll per a no res.

Tot i que la primera reunió del G-20 celebrada a Washington, ha establert un full de ruta susceptible de crear un nou programa de regulació financera, s'ha quedat curta pel que fa a les polítiques fiscals per abordar la crísi de l'ocupació o bé la necessitat de portar a terme mesures internacionals coordinades. Tampoc en la declaració final es fa cap referència a l'increment de l'AOD (Ajuda Oficial al Desenvolupament).

La Declaració aprovada a la reunió, en canvi, sí que posa de relleu la necessitat d'enfortiment de les regulacions pel que fa a l'opac món de la borsa de crèdits, instant que es compleixin les normes bàsiques de comptabilitat i transparència. En canvi, guarda silenci pel que fa a la necessitat que l'FMI reformi les seves polítiques de prèstecs, abandonant les condicions d'austeritat del passat.

En conclusió.

En conclusió, el moviment sindical internacional ha denunciat repetidament la creixent divergència entre els mercats financers no regulats i impossibles de gestionar, per una banda, i les necessitats finan-

ceres de l'economia real per proporcionar un treball digne, per una altra.

Tal i com ja va denunciar la UGT de Catalunya, la nova arquitectura financera mundial no la poden fer les persones que ens han abocat a la pitjor crisi que es recorda. Els treballadors i treballadores som les principals víctimes d'un sistema injust que ens ha abocat a patir les conseqüències d'un capitalisme salvatge sense regulació. Per aquest motiu és imprescindible que la veu dels treballadors i treballadores a través de la CSI estigui representada en qualsevol negociació de reforma del sistema financer. Des de l'any 1996, en les primeres manifestacions a Seattle, el moviment alter-mundialització, s'ha manifestat succesivament (Praga, Gènova...) per posar de relleu la mancança de governablitat democràtica de les institucions financeres. El temps ens ha donat la raó, i és el moment de recollir els fruits de les nostres protestes. Qualsevol remodelació del sistema financer o refundació del capitalisme que no posi a les persones com a eix de la seva existència serà un paradigma caduc i sense futur.

La nova arquitectura financera mundial no la poden fer les persones que ens han abocat a la pitjor crisi que es recorda.

Volem seure a la taula negociadora (a Londres...on sigui), no com a mers espectadors o persones informades. Volem ser protagonistes de la redifinició del nou model de governabilitat financera mundial per que nosaltres, els treballadors i treballadores, hem treballat dignament. Qui ha gestionat les finances, no ho ha fet. Ha buscat el benefici ràpid a costa de la nostra salut, seguretat i futur. Ara és el moment i l'hora, després serà massa tard.

La democràcia a l'Amèrica Llatina

L'Amèrica Llatina viu ja un llarg període de democràcia, si es vol amb moltes mancances, però alhora molt positiu. Enrere han quedat els negres anys setanta i vuitanta, en què la dictadura, la repressió, els desapareguts i la misèria econòmica i social era la moneda comuna.

No només hi ha uns sistemes formalment democràtics, sinó que s'han fet avenços, insuficients certament, en la creació d'institucions polítiques i jurídiques pròpies d'aquest sistema i s'han generat instruments de poder social i polític dels sectors populars.

No es pot amagar que hi ha dos grans models en pugna. Per un costat, els sectors conservadors i neoliberals que es conformen amb una democràcia formal, amb eleccions, però sense perdre el control de tots els instruments de poder, polítics i econòmics. Aquests defensen l'existència de les institucions bàsiques de la democràcia, però sense les transformacions socials imprescindibles per superar la marginació dels sectors pobres i indígenes.

Per altra banda, hi ha un altre sector, avui dia clarament majoritari, representat per l'esquerra política i social, que defensa canvis que poden significar la substitució de les velles elits dirigents per nous líders formats als sectors populars o, almenys, allunyats dels antics centres de poder.

Paco Neira
pneira@telefonica.net
director de la Fundació Comaposada

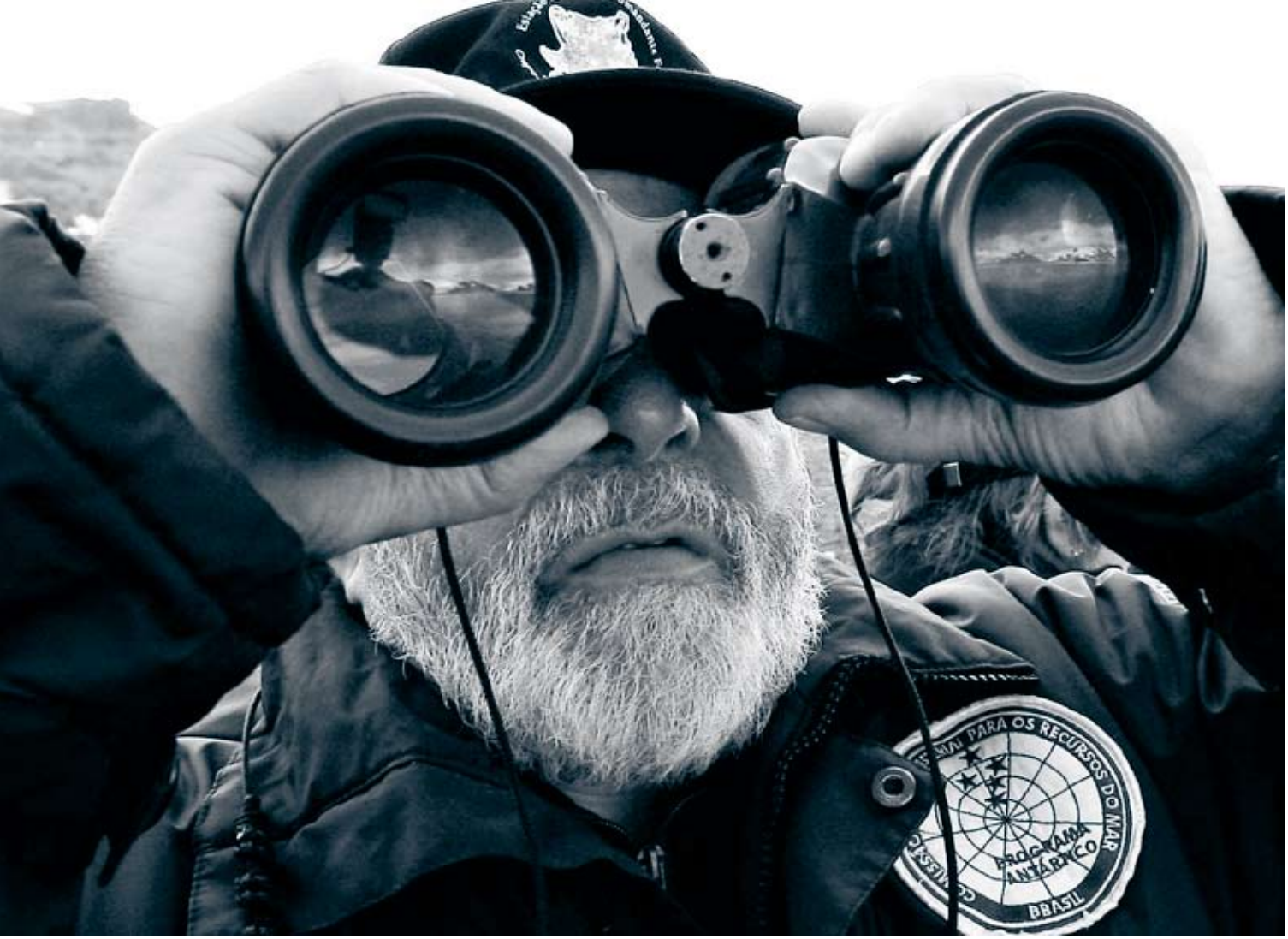

Brasil, Xile, Equador, Bolívia, Uruguai, Paraguai, Nicaragua són bons exemples d'aquestes experiències, però fins i tot a Hondures i Guatemala els governs centristes són expressió de l'afany de canvi que impulsen aquestes societats.

A l'esquerra política i social, no es pot amagar que hi ha dues tendències, per una banda, l'encapçalada pel Brasil, la que podríem denominar via institucionalista i, per altra banda, l'encapçalada per Veneçuela, la denominada revolucionària.

No es pot amagar que, dins d'aquest moviment, hi ha dues tendències, per una banda, l'encapçalada pel Brasil, la que podríem denominar via institucionalista i, per altra banda, l'encapçalada per Veneçuela, la denominada revolucionària o socialisme del segle XXI.

Una i altra via es diferencien pel que fa a la política exterior en que la segona qüestiona de manera radical el paper que juguen la majoria dels instruments de relacions internacionals, tant els de caire econòmic (Fons Monetari Internacional, Banc Mundial, monopoli de les grans transnacionals americanes i europees en el control de les matèries primeres, etcètera) com els de caire polític (les Nacions Unides, l'Organització d'Estats Americans, etcètera); en canvi, els primers, en nom del realisme i l'eficàcia, prefereixen incrementar el poder i la influència dels països emergents a aquestes institucions per reformar-ne les polítiques.

En matèria interior, també hi ha diferències. Els països liderats pel Brasil, però entre el quals es poden comptar Xile i l'Uruguai, entre d'altres, prioritzen la consolidació de les institucions pròpies de la democràcia, com ara el pluralisme polític, l'existència d'una oposició forta, l'alternança al poder, la llibertat d'expressió, etcètera, i, encara que es considera important, entenen que l'eliminació de la pobresa i la superació de les estructures econòmiques i socials dels vells règims serà una conseqüència lògica de la democràcia i de l'enfortiment de les institucions que en

són pròpies, com ara els sindicats, l'opinió pública informada i formada, la consolidació d'estructures de poder intermèdies com són els ajuntaments o les regions, etcètera.

Totes dues són vàlides i no haurien de tenir un punt d'arribada gaire diferent.

Els altres (Veneçuela, Bolívia, l'Equador, etcètera) prioritzen la destrucció de l'anterior règim, canvien la Constitució i afavoreixen un poder carismàtic i centralitzat en considerar-lo més eficaç per lluitar pel canvi i les transformacions que pràcticament tothom entén necessàries.

És evident que les descripcions anteriors estan molt simplificades i que un estudi de detall implicaria molts matisos, ja que podem trobar elements de les dues tendències en qualsevol dels països esmentats, però aquest esquema ens serveix bé per analitzar-les.

Totes dues són vàlides i no haurien de tenir un punt d'arribada gaire diferent, ja que l'element identificador de cada una d'elles és necessari per establir democràcies consolidades amb amplis nivells de justícia i de benestar. Aixi, aquells que prioritzen la lluita contra les estructures econòmiques del passat no tindran més remei que assumir que les institucions democràtiques no es poden fossilitzar en un lideratge, que le democràcia necessita opinió pública lliure, amb informació contrastada, oposició forta, sidicalisme lliure i democràtic, alternança política; i els altres descobriran que hi ha institucions que no es poden reformar, que moltes d'elles no tenen futur, que estan creades precisament per perpeuar un sistema socialment injust i que han simplement d'eliminar-se; sabran, saben ja, que la democràcia ha de tenir com a consequència natural eliminar la pobresa i la desigualtat que és endèmica als seus països i on la riquesa, que és molta, està en molt poques mans i la immensa majoria de la població, en especial el món indígena i afroamericà, en resta exclòs.

M. Gabriela Serra
mgsf@arrakis.es
Entrepobles

Crisi? Res no canvia: continua pagant la gent més pobra

No es pot menys que sentir indignació davant la celebració de la cimera del "G20+2", allà on els alts representants d'uns Estats còmplices de la fallida financera, energètica, immobiliària, climàtica, han pretès "refundar" el capitalisme. Quin sentit té que els representants d'uns Estats democràtics-neoliberals, que han permès tota mena de desregulacions econòmiques i financeres, que han defensat el mercat com a motor de creixement i per a l'obtenció del màxim de benefici per a un pocs, pretenguin ara reprendre el timó.

I quin timó? L'orientat a solucionar la crisi dels enriquits amb l'aportació de fons públics. Als que mai "poden perdre", als garants del neoliberalisme, se'ls finançaran els seus "descoberts" amb els diners de la gent. Avui els impecables i implacables capitostos de tot l'engranatge financer, energètic, immobiliari, estan "en descobert". I en poc menys de sis mesos la Unió Europea ha estat capaç de trobar 200.000 milions d'euros –l'equivalent a l'1,5 % del PIB europeu- per afrontar durant dos anys la seva crisi financera, import que, unit als rescats aprovats als EUA, equivaldria a una aportació global de tres trilions de dòlars en garanties i fons públics als bancs i institucions financeres privades. Tota una mostra de voluntat política de "salvatatge" (1) financer.

Una de les conseqüències més lamentables d'aquesta conjuntura "crítica" per als països rics –que sens dubte suportaran substancialment els països pobres– és haver amagat i encobert l'altra crisi mundial, que ja venia cobrant-se milers de víctimes: la crisi alimentària global, que els països desenvolupats han imposat als països empobrits.

Aquesta crisi mundial i la fam que provoca ha desaparegut de l'agenda de les cimeres refundadores del capitalisme. I això no succeeix pas per la

manca d'aliments, com mentiderament es continua argumentant i difonent, fins i tot des d'instàncies oficials de la pròpia ONU, com la FAO. És cert que existeixen factors mediambientals que originen pèrdues de collites. Factors, aquests, provocats en un altíssim percentatge pel canvi climàtic, fruit de les nefastes polítiques energètiques i de consum. També cal considerar l'augment del preu del petroli que encareix els costos dels recursos agraris afectant sobretot a les petites explotacions camperoles. I on cal afegir les conseqüències de la desviació de la producció cap als agrocombustibles, que competeix amb la demanda dels cereals i els grans bàsics per a consum humà i, finalment, destacar les abusives polítiques agràries internacionals que, amb els subsidis a l'exportació i el dúmping entre d'altres nefastes mesures, afecten als mercats locals i a milions de famílies camperoles, que es veuen obligades a abandonar les seves explotacions tant al Nord com al Sud.

Malgrat tot plegat, però, allò realment greu és que d'una dècada ençà els aliments ja no es cultiven amb l'objectiu de nodrir a les persones. Simplement, produir aliments s'ha convertit en una de les neo-inversions més rendibles. Sobretot després de l'ensorrament del sistema financer, les terres agrícoles s'han convertit en un nou actiu estratègic i un nou nínxol d'especulació i acumulació de plusvàlues.

És així com el binomi crisi alimentària-crisi financera ha instaurat un nou cicle mundial d'apropiació de terres. Tal com analitza l'interessant informe elaborat per Grain (2), el procés d'acaparament per part de les corporacions alimentàries i d'inversionistes privats –encoratjats per l'afany de trobar un nou brollador d'ingressos– ha orientat la seva capacitat financera cap a la compra massiva de fèrtils terres de conreu en diverses parts del món. Òbviament amb el suport del BM i l'FMI. Terres, això sí, ubicades sempre en països empobrits.

I si les conseqüències provocades pels nous actius estratègics no fossin ja greus, xoquem amb altres seriosos motius de preocupació respecte a la lluita contra la pobresa, la injustícia, la desigualtat i l'exclusió. D'una banda, l'incompliment dels tan sovintejats, esmentats i vulnerats Objectius del Mil·lenni (ODM). En la Declaració del Mil·lenni, els capitostos del món van prometre: "No estalviarem esforços per alliberar els nostres semblants, homes, dones i infants, de les condicions abjectes i deshumanitzadores de la pobresa extrema, a la qual en l'actualitat estan sotmesos més de mil milions d'éssers humans" i en coherència van acordar com a primer compromís dels vuit ODM "reduir a la meitat, entre 1990 i 2015, la proporció de persones amb ingressos inferiors a 1 dòlar per dia". Ara bé, en el 2007 –meitat del camí proposat per al compliment dels ODM– els objectius de reducció de la pobresa extrema i la fam, de reducció de la mortalitat infantil o de millora de la salut materna disten molt d'assolir-se en la seva totalitat. L'incompliment és encara més accentuat a la majoria de països de la regió subsahariana, també la més colpejada per l'avanç de la SIDA.

D'altra banda, assistim al descens considerable dels fons destinats a l'Ajuda Oficial al Desenvolupament (AOD) per part dels països rics del Comitè d'Ajuda al Desenvolupament de l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE) en relació amb el destí del 0'7% del PIB per a AOD. Incompliment absolut de les recomanacions del Consens de Monterrey adoptat en la Conferència Internacional sobre Finançament al Desenvolupament celebrada a Mèxic en el 2002. Tot plegat, abans de l'actual crisi del neoliberalisme. Ja el 2006 els països de l'OCDE van destinar 103.940 milions de dòlars a la AOD, un 5,1 % menys que en el 2005. Durant el 2007 van seguir alçant la baixa, disminuint un 8,5% en relació amb el 2006.

El binomi crisi alimentària - crisi financera ha instaurat un nou cicle mundial d'apropiació de terres.

Ara bé, no queda aquí el despropòsit. No s'avança en la lluita contra la pobresa, però sí en el rearmament mundial. En aquest terreny, el desencert dels mandataris mundials és profund. La despesa militar mundial el 2007 va ser d'1,5 bilions de dòlars (segons la FAO amb 150.000 milions de dòlars anuals es podria eradicar la pobresa el 2015). D'aquests bilions, l'Estat espanyol (3) va col·laborar amb 17.977 milions d'euros, equivalent a l'1,73 del PIB espanyol: una despesa diària en Defensa de 49,25 milions d'euros (3). Enfront d'aquesta realitat militaritzant, només es

van destinar 4.200 milions d'euros –11,50 milions d'euros diaris– a la cooperació al desenvolupament (4), que, si bé representa un increment important respecte al 2006, només respon al 0,39 del PIB. És a dir, un 1,34 % menys que la despesa destinada a Defensa. La pregunta s'ho val: de qui ens volen defensar? De la gent empobrida, exclosa, marginada.

No s'avança en la lluita contra la pobresa, però sí en el rearmament mundial.

Les projeccions per al 2009 no són pas millors. El Govern espanyol destinarà 4.351 milions a l'AOD, que difícilment abastarà el 0,5% promès, excepte si la cooperació descentralitzada i la cancel·lació de deute augmenten considerablement, hipòtesi gens probable a causa de l'actual recessió econòmica. En tot cas i les comptes clares, el Govern espanyol destinarà aproximadament 11,92 milions d'euros diaris a intentar pal·liar la lluita contra la pobresa. Ara bé i per contra, les despeses militars suposaran un 1,61% del PIB, amb una inversió diària de 50,98 milions d'euros per un total anual de 18.609 milions d'euros. Així són les coses a la pell de brau.

L'aigua clara: mesures que no fan res més que augurar un important i creixent augment de la pobresa, de les desigualtats i dels desplaçaments humans forçosos. Per tant, no cal descartar –més aviat, cal desitjar– massives mobilitzacions i un enduriment de les accions reivindicatives. No és l'ocasió per refundar el capitalisme. És l'oportunitat per deixar caure tota la podridura sistèmica i oblidar-nos d'apedaçar robes irreparables. Cal transitar per altres vies i iniciatives amb projeccions absolutament transformadores, comprometent les nostres resistències (com fem fa dècades) amb l'articulació de propostes i alternatives parcials, potser diferents, però orientades cap a un mateix canvi: la desconstrucció gradual, però total d'un sistema que ja ha demostrat amb escreix la seva absoluta inviabilitat. Perquè com afirma Miren Etxezarreta (5) "hi ha alguna cosa més impossible, més quimèrica, més "utòpica" que pensar que el capitalisme pot conduir als éssers humans cap al benestar?".

1) Expressiu terme encunyat pels moviments socials equatorians (salvar-salvaje=salvataje) a començaments de la dècada del 2000, quan l'Estat equatorià va nacionalitzar alguns bancs en fallida, els va sanejar amb fons públics i els va reprivatitzar.

(2) Informe Grain: S'apoderen de la terra. Octubre 2008.

(3) Pere Ortega. La despesa militar d'Espanya 2008 i 2009. Centre d'Estudis per a la Pau J. Delàs.

(4) La realitat de l'Ajuda 2007-2008. Intermón-Oxfam.

(5) Miren Etxezarreta. Sense excuses per a la inacció. Llatinomericana 2009. Desembre de 2008.

Ferran García Moreno
Veterinaris sense fronteres
ferran.garcia@veterinariossinfronteras.org

Crisi alimentària: és l'hora de la sobirania alimentària

Darrerament és notícia l´anomenada "crisi alimentària". Però de què estem parlant? Quines en són les causes? Hi ha cap responsable de tot plegat? Quines solucions es proposen?

Aproximadament a principis del 2007 els preus mundials d´algunes matèries primes alimentàries van començar a pujar. En aquest punt hi ha dos elements importants. No afecta a tots els aliments (per exemple els productes de la mar o les fruites i verdures no formen part d´aquest paquet). Això no vol dir que no hagin pujat de preu, simplement que no formen part del les discussions oficials de la crisi), sinó a cereals, soja, sucre, carns i làctics. El segon element és que aquesta pujada no és nova. En realitat els preus actuals (segons dades de la FAO) són inferiors als preus "reals" (tenint en compte la inflació) dels anys 60, 70 o fins i tot 80. El que passa és que hem viscut una mena d'oasi alimentari, un miratge irreal durant més de 20 anys.

La gran causa de la crisi és el model agroalimentari actual i la gran solució la sobirania alimentària, a Catalunya, a Europa i a la resta del planeta.

Exactament el mateix miratge que hem viscut amb el preu de l'energia, específicament dels combustibles fòssils. I no és estrany ja que els models intensius de producció, industrialització, comerç i distribució alimentària són altament demanandants de petroli i gas natural. La cadena agroalimentària "moderna" és addicte al petroli, es necessita en la fase productiva (mecanització, regs, fertilitizants, agroquímics), en la de transport (en 10 anys a Espanya ha crescut en 66% el flux internacional d´aliments, cada vegada més aliments viatgen d´una punta a l´altre del món) o en la distribució (el sobreenvasat "petroler" dels aliments que comprem en el supermercat n´és només un exemple). Quan mirem una poma hauríem de començar a veure-hi petroli sota la pell ja que sense aquest combustible és impossible l´actual model alimentari.

Veritats i mentides.

L´actual escalada de preus no es deu a una manca real d´aliments. Avui hi ha més aliments que mai en la història de la humanitat. Si bé la població ha crescut, la producció alimentària ho ha fet més i més ràpidament. És a dir, no ens trobem davant d´un buit alimentari mundial, hi ha aliments de sobres per a tota la població mundial, el problema és, com sempre, d´injustícia i de desigualtat en l´accés.

Les causes, doncs, són a un altre lloc, on?

Des del nostre punt de vista a tres espais:

1/ Agrocombustibles. Tot i no ser la principal causa, sí que la demanda actual de cereal, canya de sucre i soja per elaborar els mal anomenats "biocombustibles" han fet trontollar el precari equilibri de preus existent en aquests productes. La FAO i l'OCDE estimen que 1/3 de la pujada de preus d´aquestes matèries primes es pot atribuir directament a la bojeria dels agrocombustibles, que també per aquesta via es

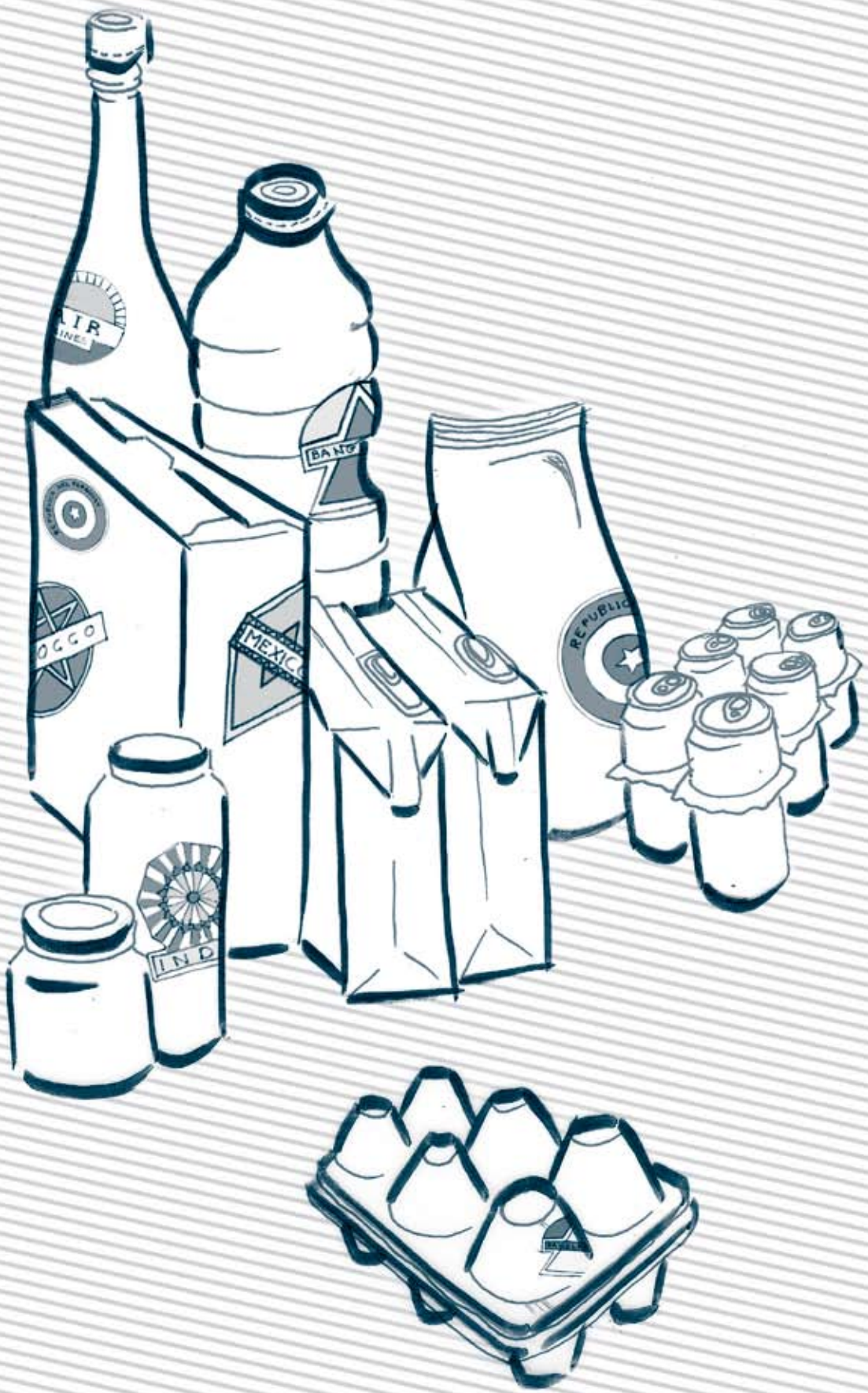
MEXICO
REPUBLIC

mereix el més total i absolut rebuig per part de qui defensa un nou model agrícola i social.

2/ Especulació. Mentre s´escampen arreu del planeta manifestacions de la pagesia i la resta de la societat de les regions més pobres de la terra, condemnats a morir de fam i pobresa, el valor de les accions de les principals empreses del sector de l´agronegoci no fan altra cosa que pujar i els seus beneficis arriben a cims històrics. És normal, les "majors" de l´alimentació que actuen des de fa anys com a autèntic "cartel" , han trobat en la inestabilitat actual el millor sòl fèrtil possible on arrelar i fer créixer el seu control i poder. Empreses com Cargill, que controla més del 60% del comerç mundial de cereals i més del 45% del de la soja, ADM o Monsanto, per citar-ne només unes quantes, deuen resar perquè aquest situació es mantingui així *ad aeternum*.

Esperem que l´actual crisi serveixi per a la crítica al model actual i per tenir el criteri de canviar-lo.

3/ Petroli. Com s´ha apuntat anteriorment, el preu del petroli i el dels aliments, han anat històricament agafats de la maneta. Històricament, vull dir, des dels anys 60, un cop la "Revolució verda" es va escampar com una epidèmia pels sistemes agroecològics del planeta. L´actual sistema agroalimentari és un colador energètic, utilitza molta més energia que la que obté en forma d´aliments i a sobre l´energia que utilitza és un recurs en fase d´extinció: el petroli. Si se sobreposen les gràfiques del preu del petroli amb la dels aliments en els darrers 40 anys, es veu com s´assemblen con dues gotes d´aigua.

La gran causa.

Però, en realitat, el que em sembla més important de tot no és quines són les causes més o menys directes de l´actual pujada de preus, el més important és el context on aquestes causes tenen l´efecte que tenen. I el context són uns sistemes de producció industrialitzats que han trencat els cicles biológics i han declarat inútils els sistemes de producció agroecològics, que ha declarat infeficients tanbé a la pagesía familiar, diversificada, culturalment arrelada al territori, un sistema agroalimentari basat en els aliments quilomètrics, en aliments que han donat diverses voltes al planeta abans d´arribar a la nostra boca, un model on els supermercats han ocupat de manera gairebé absoluta la distribució alimentària, esclafant les altres formes que acosten al productor i al consumidor i establint condicions impossibles per a les produccions locals de petita escala. Un model neoliberal on la intervenció democrática en els mercats està poc menys que prohibida, una regulació demonitzada per l'Organització Mundial del Comerç, el Banc Mundial, el Fons Monetari Internacional i la immensa majoria dels governs. Aquest model és com la via de tren per on circulen els vagons de la crisi. Els vagons són un problema, però encara ho és més la xarxa de ferrocarril que hem construït, sobre ella apareixeran nous factors de crisi, noves causes, és imperatiu variar el model agroalimentari cap al paradigma de la sobirania alimentària: accés pagès als recursos productius, produccions diversificades, de temporada, agroecològiques, circuits curts de comercialització i regulació estatal dels mercats. En el paradigma de sobirania alimentària cap ni un dels factors anomentats fins ara hagués tingut l´efecte devastador que està tenint, la gran causa de la crisi és el model agroalimentari actual i la gran solució la sobirania alimentària, a Catalunya, a Europa i a la resta del planeta.

La paraula crisi deriva del grec, i tenia un doble significat: separar i decidir. Separar, trencar, amb el que exisitia anteriorment, però també treure´n una conclusió, decidir i emprendre un nou camí. De la mateixa arrel tenim crítica o criteri. Esperem que l´actual crisi serveixi per a la crítica al model actual i per tenir el criteri de canviar-lo.

Veterinaris sense fronteres (VSF) es va fundar ara fa 20 anys per un grup d'estudiants de la Facultat de Veterinària de la Universitat Autònoma de Barcelona, va néixer amb l'objectiu d'ajudar els països enpobrits a través del suport a les comunitats rurals. Des d'aquells dies VSF ha anat evolucionant cap a una visió més profunda dels problemes dels països i de les causes de les desigualtats. Això significa que, progressivament, hem passat de replicar els models de producció dels països "desenvolupats" com a eina per eradicar la pobresa a adoptar una visió més política de les desigualtats i les seves causes, aquest procés culmina el 2007 amb la decisió d'integrar totes les accions de VSF en el paradigma de la sobirania alimentària.

Il·lustració: **Clara Tudela**

Imma Sañé
cooperant catalana a UNIFEM
Imsane2000@yahoo.com

La tasca igualitària d'UNIFEM

El Fons de Desenvolupament de les Nacions Unides per a la Dona (UNIFEM) va ser constituït el 1996 per l'Assemblea General de les Nacions Unides amb l'objectiu de complir amb una de les resolucions de la Primera Conferència Mundial sobre la Dona celebrada el 1975 en la ciutat de Mèxic.

UNIFEM a través de les seves 15 oficines regionals es fa ressò de les necessitats i propostes dels moviments de dones, essent les seves contraparts naturals un gran ventall d'actors: institucions governamentals, moviments de la societat civil, especialment organitzacions de dones, ONGs, institucions acadèmiques i institucions de la cooperació internacional.

Tot i ser una de les agències de les Nacions Unides de més recent creació i per tant també de les més petites, UNIFEM té presència en més de 100 països i en el 2007 entre els donants mes destacats tenim en primer lloc la cooperació espanyola en les modalitats de cooperació bilateral, multilateral i descentralitzada.

Quan parlem de treballar tenint en compte la perspectiva de gènere estem incloent tant el treball amb homes com amb dones per aconseguir una societat més igualitària.

Una de les oficines sub-regionals d'UNIFEM és la situada a la Regió Andina que es localitza a la ciutat de Quito, Equador . És d'es d'aquesta oficina des d'on es planifica i fa seguiment de les activitats que es duen a terme en els 5 països de la regió: Bolívia, Equador, Colòmbia, Perú i Veneçuela és des d'on UNIFEM fomenta la igualtat de gènere i l'empoderament de la dona andina.

Però, en què treballa exactament UNIFEM? Molt freqüentment ens trobem que no estem avesats als conceptes de gènere o empoderament, o si bé, si els hem sentit anomenar de tant en tant no entenem exactament el seu significat. És per això que crec convenient explicar a que ens referim exactament quan utilitzem aquests termes.

En primer lloc, quan parlem de **gènere** ens estem referint al gènere masculí i femení i als rols socialment construïts i assignats a dones i homes en la societat. Aquestes actuacions, espais o característiques s'han atribuït a dones i homes en funció del seu sexe biològic i en la majoria de societats han desembocat en la construcció d'un sistema social inequitatiu i discriminatori per a les dones. Aquesta assignació de rols ha influït, doncs, en la divisió del treball, l'accés als recursos, beneficis, informació i presa de decisions a les quals accedeixen homes i dones, fet que reforça les relacions de poder desiguals entre gèneres.

En l'àmbit de la cooperació al desenvolupament quan parlem d'introduir la perspectiva de gènere en la nostra feina bàsicament ens referim a que hem de tenir en compte les diferències de gènere que existeixen en una societat per intentar evitar que les accions que es porten a terme, que els programes i projectes que implementem estiguin reproduint unes condicions i situacions de desigualtat. El que nosaltres volem és tenir un impacte positiu en la societat i ser efectius. Si no introduïm la perspectiva de gènere en la planificació , execució i avaluació de projectes aquests objectius no es podran assolir de cap manera.

Un altre tema que hem d'acarir és que quan parlem de gènere no estem només parlant de dones. Quan parlem de treballar tenint en compte la perspectiva de gènere estem incloent tant el treball amb homes com amb dones per aconseguir una societat més igualitària. Molts cops ens trobem que canviar les relacions de desigualtat en una societat implica canviar les concepcions culturals que s'hi donen, cosa que exigeix un treball col·lectiu amb la societat com a conjunt.

Tanmateix, treballar amb la perspectiva de gènere de manera transversal, és a dir, en tots els àmbits, no exclou la realització d'accions puntuals amb dones per al seu **empoderament**. Quan parlem d'empoderament de les dones, per altra banda, estem parlant d'accions concretes amb aquest col·lectiu per tal de generar capacitats perquè les dones puguin decidir sobre les seves vides, identificar els seus propis interessos i participar com a actores en els processos socials. Al mateix temps l'empoderament és una eina que ajuda a la creació d'una consciència col·lectiva que pot impulsar la transformació d'estructures que perpetuen la subordinació de les dones.

Tenint sempre com a objectiu la igualtat de gènere, l'avenç dels drets de les dones i el seu empoderament, UNIFEM estructura el seu treball regional en tres àrees estratègiques i una d'elles és l'àrea de drets econòmics i socials en la qual es porten a terme diferents projectes, un d'ells és el de Pressupostos Sensibles al Gènere.

En la Regió Andina així com a la resta d'Amèrica Llatina i el Carib trobem una enorme inequitat en la redistribució dels ingressos, fet que es tradueix en grans desigualtats socioeconòmiqes. Quan aquest fet afecta especialment a les dones és dóna el fenomen de la feminització de la pobresa, aquest major increment de la pobresa entre les dones repercuteix directament en la seva exclusió com a ciutadanes, ja que impedeix també l'exercici dels seus drets econòmics, socials i culturals.

En aquest sentit i amb la intenció d'augmentar la seguretat econòmica i els drets econòmics de les dones, UNIFEM treballa en el programa de Pressupostos Sensibles al Gènere (PSG) en un programa d'àmbit regional. Aquests pressupostos, contràriament al que es podria pensar, no són aquells pressupostos elaborats específicament per a les dones, sinó que són aquells que tenen en compte les necessitats específiques d'homes i dones en la seva concepció, disseny, elaboració, implementació i avaluació. Els PSG valoren de manera diferenciada les contribucions d'homes i dones en la societat tant si aquestes contribucions són remunerades com si no ho són, com seria el cas del treball domèstic.

Hem de tenir en compte que les dones a la Regió Andina es troben sobrerepresentades entre els més pobres i subrepresentades en les instàncies de decisió, i que el treball reproductiu i comunitari no remunerat de les dones és invisible en els comptes públics. Així doncs és a través dels PSG que es concreten les propostes i que s'estableixen les prioritats. Es podria dir que els PSG mesuren els compromisos dels governs amb els drets de les dones.

Aquest programa porta a terme accions tant a nivell local, com nacional i regional amb actuacions a Bolívia,

Equador i Perú. A nivell local el programa està treballant per enfortir les capacitats de les organitzacions de dones, augmentar la seva participació i defensar les seves necessitat; en aquest sentit, es treballa amb les municipalitats de la Paz y Cochabamba a Bolívia, als municipis de Quito, Cuenca i Esmeraldes a Equador i al municipi de Villa el Salvador a Perú. A nivell nacional, les accions s'han concentrat en la sensibilització dels Ministeris de Planificació i Finances per influenciar la política fiscal.

Un dels resultats de programa doncs ha estat l'increment de les assignacions pressupostàries per a polítiques i programes que responen a les necessitats de les dones i promouen la igualtat de gènere. Aquest seria el cas d'Equador i específicament a Bolívia on s'ha modificat la llei nacional de Pressupostos en el seu article 22 que ara obliga a les municipalitats a destinar un percentatge del seu pressupost a àmbits relacionats amb la igualtat de gènere.

En general, s'ha demostrat que els PSG enforteixen la governabilitat democràtica ja que afavoreixen la rendició de comptes, la transparència de la gestió i el diàleg entre la societat civil i el govern i afavoreixen la participació activa de les dones en la presa de decisions.

Tanmateix, l'aplicació efectiva dels PSG no està exempta de dificultats, alguns del problemes que ens trobem és la falta d'informació desagregada per sexe, que simplement mai s'ha elaborat, la qual cosa es tradueix en un problema a l'hora d'aplicar les diferents eines que s'elaboren. També es cert que el fet de comptar amb aliances politiques dins de les institucions de govern facilita la col·laboració i predisposició de les instàncies públiques.

Les dones a la Regió Andina es troben sobrerepresentades entre els més pobres i subrepresentades en les instàncies de decisió.

Per altra banda, les iniciatives que es porten a terme han d'involucrar les organitzacions de dones des del principi i les diferents iniciatives s'han d'enfortir amb l'intercanvi d'experiències de les diferents accions regionals.

Finalment, s'ha de dir que no hi ha una metodologia o recepta única per promoure els PSG sinó que son processos locals i cada experiència s'ha de retroalimentar dels elements exitosos d'altres iniciatives i adaptar-los al seu propi context i necessitats.

David Minoves

director general de Cooperació

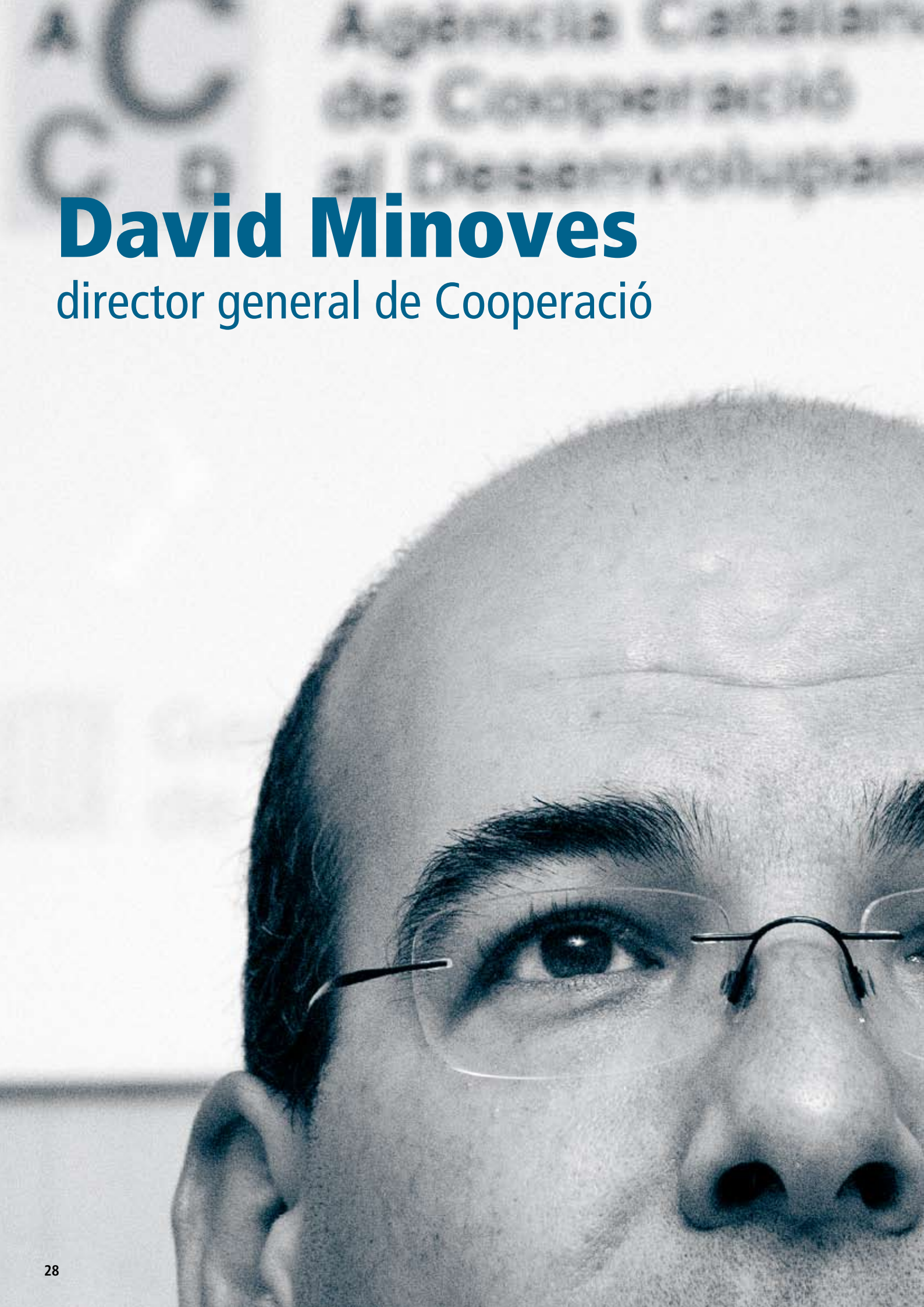

Laura Pelay i Bargalló
lpelay@catalunya.ugt.org
secretària de Política Europea i Cooperació Internacional
de la UGT de Catalunya

Jaume Soler i Pastells
jaumesoler@comaposada.org
Àrea de Cooperació de la Fundació Comaposada

FOTOGRAFIES: **Xabier Mikel Laburu**

David Minoves i Llucià, fill de Barcelona (1969), ha estudiat Belles Arts i Ciències Polítiques. Ha estat secretari general de les JERC, president d'ERC de Barcelona i membre de l'executiva nacional del partit com a responsable de moviments socials. Ha estat actiu a la Plataforma Aturem la Guerra, al Fòrum Social Mundial, al Fòrum Social Europeu i al Fòrum Social del Mediterrani. Ha treballat professionalment a la Fundació Josep Irla i a l'Àrea Metropolitana de Barcelona. Durant la passada legislatura, va ser director de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament i, actualment, és el director general de Cooperació al Desenvolupament i Acció Humanitària de la Generalitat de Catalunya.

La cooperació catalana està definida i regulada per la Llei 26/2001 de cooperació al desenvolupament. Quines són les línies mestres d'aquesta Llei?

A mi el que m'agrada destacar més de la Llei és que defineix la cooperació que fa la Generalitat com una *obligació*. Hi ha un paràgraf que diu que avui no es pot construir cap projecte polític en qualsevol país sense tenir en compte la responsabilitat internacional.

La Llei, doncs, és el marc de referència, que reconeix la fortalesa de la societat civil en l'àmbit de la cooperació al desenvolupament a Catalunya. El Govern català ha de complementar-la i donar-hi suport.

Un altre aspecte important de la Llei és quan diu que la cooperació és un bé públic global que hem d'incorporar al nostre actiu polític com a poble.

Cal parlar, també, del Pla Director, que és el compromís en un temps determinat. En el Pla Director hem avançat força en la definició dels objectius de la cooperació catalana que són *el desenvolupament humà, la lluita contra les desigualtats i l'eradicació de la pobresa*.

Em cal assenyalar, finalment, que el Pla Director és important, perquè marca objectius concrets, modalitats, instruments i concreta una concentració geogràfica i sectorial, assenyala quins han de ser els objectius específics de la cooperació catalana.

Per tant, podem concloure que la cooperació catalana, a més d'estar ben regulada, cerca el consens i la complementarietat entre el sector públic i la societat civil.

Consideres suficient i satisfactori el marc jurídic actual?

No. Set anys després, hi ha moltes coses que grinyolen. A l'inici no coneixíem les capacitats reals de la cooperació pública catalana. La mateixa Llei, en reconèixer la fortalesa de la societat civil, reconeixia la feblesa de la cooperació pública. La Generalitat ha arribat molt tard a la cooperació i hem hagut de recuperar posicions.

Tanmateix, encara avui la Llei fa massa referència al marc legal de la cooperació espanyola. Hi ha alguns apartats en què es veu una certa dependència del marc de la cooperació espanyola. No es té en compte que la cooperació catalana pot desplegar representacions directes als països on nosaltres treballem per millorar la qualitat de la cooperació.

Jo crec que, com en totes les polítiques, la realitat d'aquest sector és dinàmica i cal que la Llei i el Pla Director es posin a disposició de les capacitats reals de la cooperació catalana.

Quines funcions té la Direcció General de Cooperació al Desenvolupament i Ajut Humanitari?

La Direcció General ja estava prevista per la Llei de Cooperació del 2001, però no s'ha creat fins el desembre del 2006. Té la funció d'elaborar les polítiques de cooperació al desenvolupament, impulsar-les, elaborar la planificació de la cooperació i coordinar-les amb la resta d'actors públics i privats nacionals, estatals i internacionals.

És l'òrgan que planifica aquesta política, la proposa al Govern i al Parlament de Catalunya i qui n'impulsa les grans línies, tot fent una feina estratègica que necessita de la màxima coordinació, del màxim diàleg i del màxim consens possible.

Una de les tasques que avui estem desplegant a la Direcció General és l'adaptació de la cooperació catalana als nous temps per millorar-ne la qualitat, l'eficiència i estendre la cultura de l'avaluació.

Evidentment, hi ha una tasca que és permanent, que és la d'incentivar els departaments de la Generalitat, perquè facin cooperació i coordinar-ne la seva gestió. La Llei diu que tota la Generalitat ha de fer cooperació, però l'única partida d'obligat compliment és la de l'ACCD, que té un pes important –el 75% sobre el total de la Generalitat. La resta de departaments ho fan en funció de la seva voluntat i possibilitats.

Una de les nostres tasques principals és fer pedagogia i intentar que els departaments facin una aportació de qualitat, de valor afegit, amb la seva respectiva especialització.

Aquesta és la tasca de la Direcció General. La tasca de l'ACCD és la gestió i l'execució del seu pressupost, és l'organisme des del qual es financen les principals actuacions de la cooperació catalana. Aquí té un pes molt important la relació amb les organitzacions no governamentals. De fet, més del 50% de la cooperació pública de la Generalitat l'executen ONG i al voltant del 60% l'executen actors no públics, organitzacions no governamentals, sindicats, accions empresarials i col·legis professionals i també les universitats.

Quina ha estat l'evolució del pressupost en aquests últims anys?

Ha anat creixent molt. Nosaltres hem tingut creixements realment espectaculars. Només en tres anys hem doblat el pressupost. Del 2003 al 2006 vam passar d'un 0'24% a un 0'36% dels tributs propis. I allò que està previst al Pla Director és arribar al 0'7% l'any 2012 o al 0'66% l'any 2010, al final d'aquest mandat.

Ens vam marcar un horitzó, un escenari econòmic a començaments d'aquesta legislatura, que probablement haurem de revisar en funció dels canvis de l'estructura econòmica del país i del moment econòmic que estem vivint.

Això vol dir que no minorarem el nostre compromís percentual, però haurem d'avaluar millor les xi-

"La cooperació catalana, a més d'estar ben regulada, cerca el consens i la complementarietat entre el sector públic i la societat civil."

fres absolutes reals. Avui s'ingressen menys diners en tributs propis. Per tant, caldrà reelaborar les xifres exactes per mantenir aquest percentatge. La nostra voluntat és arribar al 0'7% l'any 2012.

Sovint es parla del perfil propi de la cooperació catalana. Quines en són les característiques?

La cooperació catalana vol mantenir el compromís amb els principis de qualitat de la cimera de París. Però també vol aportar el seu valor afegit, posant-lo a disposició dels països socis.

Per una banda, tenim el model de concertació, és a dir, un model de convivència que fa que siguem capaços de crear partenariats i enfortir el treball conjunt públic-privat. Aquesta és una característica pròpia de Catalunya històricament. Hem patit situacions de persecució lingüística, de dictadura. Hem patit, com molts altres pobles d'arreu del món, i hem trobat sempre solucions en la societat civil en els problemes d'índole pública.

Podem parlar, també, de la concertació en l'àmbit sindical-empresarial, en l'àmbit societat civil-Administració pública. Jo crec que això és un valor afegit, la participació de l'àmbit civil en els afers públics i la capacitat de diàleg i de concertació.

Un altre espai on som reconeguts, evidentment, és en el dels emprenedors. Estic parlant des de la petita i mitjana empresa i el model cooperativista, que a través de l'esforç i de la intervenció des de l'àmbit local, des de la proximitat, és capaç de desenvolupar polítiques de desenvolupament local.

El tercer àmbit és la gestió de la diversitat lingüística i cultural. Per exemple, se'ns reconeix una habilitat especial pel que fa als programes d'ensenyament en educació bilingüe, pel que fa a la recuperació i la normativització de llengües que han estat minoritzades, la recuperació pública d'aquestes mateixes llengües, la gestió de la diversitat pel que fa als mecanismes d'autogovern.

Avui estem avançant, també, en l'àmbit de la cooperació sindical, de la cooperació empresarial, de la cooperació universitària, és a dir, comencem també a desplegar un tipus de política que està enfortint la construcció d'aquesta democràcia global a partir de l'enfortiment dels contrapoders.

Tots aquests són espais en els quals Catalunya pot ser un element clau en el món de la cooperació.

Catalunya és un país petit i sense Estat. Per tant, sembla difícil que, des de la seva feblesa demogrà-

"La nostra voluntat és arribar al 0'7% l'any 2012."

fica i institucional, pugui contribuir a allò que la Llei estableix com a principi de la solidaritat: assegurar l'estabilitat política i el benestar de tots els pobles del món. Com es resol aquesta contradicció?

Sí, és ben certa la contradicció. Jo tinc un amic que sempre em diu: com pot ser que un país que ha estat explotat econòmicament, que és subsidiari políticament i que té d'administracions públiques mal finançades, dediqui part dels seus recursos a intentar treballar per la comunitat mundial, quan no se'ns garanteixen alguns dels principis que nosaltres intentem exportar.

Parlem de sobirania alimentària, parlem de comerç just, de consum responsable, de comerç de proximitat, parlem de sobirania dels recursos naturals, de recuperació de les llengües de les cultures minoritzades. I, en canvi, són elements que no tenim garantits a casa nostra.

Malgrat tot, no podem pas ser un país tancat. No podem estar al marge dels grans debats internacionals sobre el medi ambient, els efectes del canvi climàtic, la fam mundial, les injustícies, els desplaçaments de poblacions, perquè ens afecten. Gairebé no hi ha cap política que sigui, només, Catalunya endins, ni només Estat espanyol endins. Per tant, si aquesta realitat global ens afecta, hem de donar respostes globals. Com a catalans de quina manera podem encarar la globalitat mundial si no som respectats internacionalment? Doncs fent molta pedagogia. I això es pot fer donant a conèixer la nostra experiència. L'experiència d'un país que, havent patit el que ha patit, vol continuar contribuint al bé comú de tot el planeta.

Tenim una població molt solidària. I és des d'aquesta voluntat que anem apareixent en els debats internacionals, en els fòrums públics. Tot i les contradiccions generem noves preguntes perquè volem ser reconeguts com a actors internacionals.

És contradictori, però és una realitat, no es pot negar. Jo crec que probablement és difícil d'explicar, tant difícil d'explicar com que aquest país avui encara no és lliure, ja que la realitat és la que és.

Entre els actors que reconeix la Llei hi ha els sindicats. Com es reconeix a través de la cooperació catalana el paper que estem tenint en aquests moments els sindicats?

Jo crec que cada cop es reconeix més i es reconeix més en els plans directors. El darrer Pla Director 2007-2010 reconeix com a actors de la cooperació catalana els sindicats. Però crec que, encara, hem d'avançar més en aquest reconeixement.

Partim de la base que l'espai dels sindicats a escala internacional ha tingut un creixement espectacular. Bona part de les grans mobilitzacions globals dels últims anys han estat possibles amb la complicitat dels sindicats.

Els sindicats han estat un agent present, i jo diria que fins i tot fundador, dels nous espais de debat a escala global, com són el Fòrum Social Mundial o com són les grans cimeres al voltant del dret internacional de treball i dels avenços de les poblacions que han estat més explotades.

Això implica que els sindicats han de ser un actor clau per generar desenvolupament humà. I desenvolupament humà implica també desenvolupament dels drets econòmics, socials i culturals. Per tant, no es poden plantejar solucions globals o la participació de països com Catalunya en el desenvolupament global sense la participació activa dels sindicats.

Avui els sindicats no només són actors en el món laboral, són actors de la cooperació en l'àmbit global. Per tant, cal potenciar l'espai del sindicats. Jo crec que hi han de ser presents i hem de trobar el reconeixement que no només dóna el govern, sinó la resta d'actors de la cooperació catalana. Crec que l'enfortiment dels drets laborals als països receptors de la cooperació catalana és un dels nostres objectius principals.

"La nostra experiència és la d'un país que, havent patit el que ha patit, vol continuar contribuint al bé comú de tot el planeta."

"Avui els sindicats no només són actors en el món laboral, són actors de la cooperació en l'àmbit global."

A l'ACCD valorem molt els sindicats en funció no només de qui representen -que és molt important- sinó també pel valor afegit del seu treball. Estic convençut que, ara mateix, la cooperació catalana no només confia, sinó que ha de continuar confiant en els sindicats com un element clau per tirar endavant aquest model de cooperació que volem: participat, concertat, plural i de futur.

Quins creus que són els dos aspectes concrets que progressen adequadament i els dos aspectes que cal millorar, en l'àmbit de la cooperació?

Jo crec que els dos són els mateixos, però amb perspectives diferents.

Progressa adequadament el compromís financer de la cooperació catalana, però necessita millorar. D'entrada, hi ha hagut un creixement espectacular. Abans hem parlat que en qüestió de tres anys s'ha doblat el pressupost de la Generalitat en l'àmbit de la cooperació. Si tenim en compte els diners que es mobilitzen en l'àmbit privat més els que mobilitzen la Generalitat i els ajuntaments, ha millorat molt. Però necessita millorar encara més. Estem a anys llum d'aquell objectiu del 0'7% que es va marcar l'any 72 a les Nacions Unides.

Per tant, ha progressat adequadament però necessita millorar moltíssim i, a més a més, això es nota en època de vaques magres, com és la que en aquests moments estem començant a viure. Si, en un moment en què les arques de la Generalitat estan notant la recessió econòmica i un mal sistema de finançament, no millorem aquest sistema de finançament, el pressupost de cooperació es veurà reduït en xifres absolutes. Ara més que mai cal augmentar el compromís conceptual.

L'altra cosa que crec que ha progressat adequadament i que necessita millorar és la qualitat de la cooperació catalana.

És a dir, cada cop tenim mes sistemes de control, de garantia, demanem a les ONG i als actors amb els quals estem treballant que tinguin més mecanismes de control.

Fem auditories i demanem a les entitats que tinguin també auditories dels projectes que desenvolupen, però allò que necessita millorar més són els mecanismes d'avaluació. Són molts anys fent cooperació i molt pocs pensant, reflexionant i avaluant. Per tant, jo crec que necessita millorar l'avaluació de la cooperació catalana pública i privada.

Cal dignificar l'àmbit de la cooperació, perquè per sort o per desgràcia -més per desgràcia- la nostra feina no s'acabarà a curt termini. Tenim feina per molts anys, perquè la conjuntura internacional no sembla que hagi de millorar la situació de les grans poblacions que pateixen fam, misèria, injustícia o manca de desenvolupament. Ans al contrari, la cosa empitjora. Per tant, hi ha feina per anys i cal dignificar la feina de la cooperació.

Una reflexió final, sisplau.

Docs, una de les mancances que té la cooperació és que gairebé no té pressió política a favor. Abans feia referència a l'avaluació. Si durant molts anys s'han fet coses a Nicaragua i potser s'han fet malament, com notem aquí la pressió política? No existeix! Per tant, els principals interessats que les coses es facin bé no tenen elements de pressió cap els que realment decidim fer o deixar de fer.

Bé, doncs, aquí hi ha una desconnexió on els sindicats poden ser un element clau. Els sindicats del Nord, aliats amb els sindicats dels països del Sud, poden rebre informació sobre si el que s'està fent en aquest països del Sud està ben fet o està mal fet. Si respon a les necessitats o no respon a necessitats de les majories. Si s'ha utilitzat de manera improcedent o, fins i tot, si alguns dels productes que s'han fet arribar en situacions d'emergència han acabat al mercat negre o han acabat sent utilitzats de manera contrària a l'interès general per part dels governs.

Frederic Monell
fmonell@catalunya.ugt.org
vicesecretari general de la UGT de Catalunya

Jaume Soler
jaumesoler@comaposada.org
Àrea de Cooperació de la Fundació Comaposada

FOTOGRAFIES: **Xabier Mikel Laburu**

Saúl Méndez

líder del sindicat Suntracs del Panamà

Teniu una forta activitat crítica respecte a la situació econòmica i social i política al Panamà, quina és la situació actual?

És una situació complexa, en què la majoria de panamenys es troben amenaçats per la pobresa extrema en nombre realment alarmant, quasi el 40 % de la població es troba en l'extrema pobresa. El sector indígena, que és el 10 % de la totalitat de la població, viu en un 98 % en l'extrema pobresa.

La salubritat cada cop és pitjor, els hospitals no tenen medicaments per atendre la població. En matèria educativa, hi ha una crisi de l'educació, ocasionada per la desídia dels governs i dels partits polítics. El Panamà està situat entre els països de l'Amèrica Llatina en què pitjor està distribuïda la riquesa, cosa que no ens honra en absolut.

I, cada cop més, hi ha una diferència entre les poques famílies que són amos del país, que són amos del capital, que són amos dels partits polítics, i la resta de la societat panamenya. Sectors que en algun moment es van anomenar classe mitjana, com el sector dels educadors o el sector dels metges, han vist proletaritzar-se la seva professió. I, a més a més, tenim una situació en què el país en termes generals no va bé. I ara més recentment es parla de la possibilitat de la privatització de les fonts de l'aigua.

Les institucions no són tals. Els grups econòmics que són al Govern, en aquests moments, s'estan repartint tota la riquesa del país, cosa que és greu.

Això no obstant, l'opinió que es trasllada sovint a nivell internacional és que Costa Rica i el Panamà gaudeixen d'uns nivells de benestar alts i són presentats com a societats on s'hi viu bé...

Jo diria que, com ha dit algun especialista en economia, es viu com en una nació on hi ha dos països. Hi ha un miratge econòmic, que fa que quan baixes de l'avió a l'aeroport i vas per avingudes amb grans edificacions de les més modernes, de les més altes de l'Amèrica Llatina, amb 110 pisos... Al Panamà hi ha gent que acumula tanta riquesa que pot viure millor que qualsevol ric europeu. Aquesta és una part dels dos submóns del Panamà. Després, ve la realitat de les majories.

La població, en termes generals, avui dia ha vist incrementat el cost de la vida dels articles més bàsics com ara l'arròs, que ha pujat cinc vegades el preu. L'especulació que hi ha amb el tema del combustible també és preocupant, perquè dispara els preus de tots els altres articles que es consumeixen. Tenim també el tema dels

serveis bàsics d'electricitat, de telecomunicacions, que també incrementen el cost.

I aquest miratge que es veu des de fora, un Panamà en què no hi ha problemes, és això: un miratge. Quan es mesura el PIB, es diu que els panamenys tenim un nivell mitjà. Simplement, darrere d'aquestes xifres s'amaguen realitats objectives de desigualtat. Infants que en ple segle XXI van descalços a l'escola, per exemple. El Panamà on hi ha centres hospitalaris que són quatre parets i on no hi ha medicaments.

L'any passat vam comentar un altre dels problemes a què heu de fer front com a sindicat, com a Suntracs, els accidents laborals al vostre sector, al sector de la Construcció...

Proporcionalment, és molt alta, la sinistralitat, i nosaltres hem après en els últims dos anys molt en termes de poder quantificar la sinistralitat laboral, com a accidents de treball o malalties professionals. Al Panamà les xifres són altes. L'any passat hi va haver 25 morts a la Construcció. L'any anterior la xifra era de més de 30. En els últims anys, hi ha aproximadament 200 obrers de la Construcció que han perdut la vida.

Definitivament, el Govern actual de Martín Torrijos és responsable d'aquesta situació. El sindicat fa una activitat, des de fa molts mesos, perquè es legisli un Decret nou de seguretat en el treball a l'àrea de la Construcció, perquè es ratifiqui el conveni 167 de l'OIT, que parla de seguretat i perquè, a més a més, es nomenin inspectors a les obres de Construcció.

I, en el marc de tota aquesta lluita i aquesta batalla, que ha lliurat el Suntracs, també hem viscut el drama que s'ha introduït l'assassinat de sindicalistes.

Recordo que l'any passat vam anar a visitar les tombes dels companys assassinats i que, en tornar cap aquí, vam tenir notícia de nous assassinats. Al sindicat esteu sotmesos a una notable persecució...

És una política practicada a l'Amèrica Llatina durant tota l'etapa de les dictadures. Són aparells que es van muntar i que no s'han desmuntat en cap moment, sinó que serveixen per perseguir als qui s'oposen. I, en efecte, hem patit tres assassinats en el marc d'aquesta lluita. A un company el van assassinar sicaris que va contractar una empresa transnacional brasilera. A un altre el va assassinar un sergent de la policia nacional. I l'últim cas va ser assassinat per un caporal d'un tret a l'esquena.

Amb els assassinats de sindicalistes es va posar de manifest que s'introduïa un nou mecanisme per resoldre els conflictes, que era el terrorisme d'Estat. Es va enviar un delinqüent comú amb 500 dòlars i una pistola a la Procuradoria General de la nació, perquè m'imputés a mi...

Això et volíem preguntar: tu vas estar imputat per la Cort Suprema durant un temps, en quina situació et trobes?

Al maig va acabar el judici. És a dir, jo vaig viure primer dos mesos de clandestinitat. Nosaltres ja teníem informació que el que volien era assassinar-nos. Per assassinar-me a mi van enviar aquest delinqüent; el rep la procuradora general de la nació i s'emeten ordres de detenció basades en un fet absolutament fals. Després, van substituir l'ordre de detenció per la de comparèixer cada quinze dies davant l'autoritat competent i em van prohibir de sortir del país. I hem acabat el judici el maig d'aquest any i simplement la veritat havia de ser la que és. Hem estat absolts, perquè no hi va haver ni una prova, ni una sola, que fonamentés la falsedat de l'acusació.

Amb les protestes pels assassinats, es van detenir més de mil obrers de la Construcció. I hi ha una política molt clara de crear sindicats grocs, promoguts pel Govern i la patronal, per tractar de dividir la unitat dels treballadors de la Construcció del Panamà, cosa que els treballadors, afortunadament, entenem molt bé i no hem permès. En el cas de Suntracs, s'està aplicant una política d'intentar destruir l'organització.

La veritat és que en el documental sobre l'assassinat d'un company vostre, queda molt reflectit el drama i la situació i el clima que es respira en aquest

"El sector indígena, que és el 10 % de la totalitat de la població, viu en un 98 % en l'extrema pobresa."

“Al Panamà hi ha gent que acumula tanta riquesa que pot viure millor que qualsevol ric europeu.”

sentit. Però volia també preguntar-te sobre Frenadeso, que és aquest front una mica de combat i de lluita social que reuneix diferents sectors de treballadors, d’ensenyants, de gent jove, de pagesos, una mica per posar en contradicció i en crisi el discurs oficial del Govern.

Crec que és la por més gran que té el Govern en aquests moments. Hem aconseguit una àmplia aliança d’organitzacions i sectors socials a Frenadeso, on, efectivament, convergeixen obrers, educadors, pagesos, indígines, estudiants, intel·lectuals, metges, professionals, grups de dones i de joves.

El Govern i la classe dominant del Panamà ens té por. Perquè tenim un plantejament diferent, perquè fem propostes diferents, perquè creiem que el país no és pobre; el país té prou riqueses, perquè les condicions econòmiques i socials de la majoria puguin ser ateses i, especialment, les fonamentals de salut, d’habitatge, d’educació, de treball.

Aquest front com a eina s’ha anat perfeccionant molt bé dins de la societat panamenya. Davant la campanya de satanització que hi ha per part del Govern, de la patronal, dels partits polítics i dels mitjans de comunicació, davant tota aquesta mentida, el front continua creixent en termes qualitatius i quantitatius, de manera tal que hem de notar un avenç important en la lluita que estem tirant endavant.

Hem presentat tres projectes legislatius d’iniciativa ciutadana a l’assemblea nacional per dir als diputats: vostès diuen que representen el poble, doncs aquí hi ha lleis que necessitem per resoldre els nostres problemes: augment general del salari, disminució dels preus de la cistella bàsica familiar.

Sentim que, malgrat la nostra diguem-ne precarietat en termes de les coses que es necessiten per fer tota aquesta batalla, hem continuat desenvolupament un nord clar cap a on hem de caminar. Hi ha dues tesis fonamentals que en aquests moments estem desenvolupant també des de Frenadeso. Després del congrés constituent, hem plantejat el tema de construir un nou poder popular, que significa organitzar a la gent, organitzar-nos més en sindicats amb consciència de què és un sindicat i perquè serveix, organitzar-nos més a nivell docent, pagès, indígena. Organitzar més la societat panamenya, educant-la políticament. I també la tesi que fa falta refundar el país. Hi ha d’haver una nova Constitució, hi ha d’haver noves regles del joc, que ens permetin realment democratitzar-lo.

I per això hem plantejat la necessitat d’una constituent ordinària autoconvocada pel poble. Nosaltres partim de la tesi que si el poble és sobirà, el poble pot decidir per ell mateix i sense demanar permís a ningú, ni a l’òrgan executiu, ni a l’òrgan legislatiu, ni a l’òrgan judicial.

Tot això òbviament només si aconseguim reunir la força suficient, cosa que és fonamentalment viable en termes de les condicions objectives que s’estan vivint al Panamà. Sentim a través d’enquestes que la població no troba que els polítics els representin. Hi ha una apatia de la població a l’hora de participar en termes dels partits polítics tradicionals. Ha de sorgir alguna cosa nova que ens permeti de construir un Panamà més just.

Vosaltres participeu també en un instrument anomenat Plataforma Sindical Comuna Centreamericana, juntament amb altres organitzacions sindicals centreamericanes i amb la col·laboració de les fundacions Comaposada de la UGT i Pau i Solidaritat de CCOO. Com l'esteu vivint el procés de la PSCC?

El fet que els sindicats d'aquí, UGT i CCOO, i les seves fundacions, hagin adreçat el seu suport cap a Centreamèrica ha servit de molt a les organitzacions que hi participen. Majoritàriament organitzacions sindicals, però també organitzacions socials. I en el tema sindical pròpiament dit crec que s'ha aconseguit de construir un espai que la resta d'organitzacions sindicals d'Amèrica i fins i tot mundials no el tenien construït. La PSCC és un espai que té presència real, és un espai que ha servit d'orientació, de solidaritat, per fer front a les coses comunes, per exemple, el Tractat de Lliure Comerç amb els Estats Units.

I tot això va obrint agenda, perquè la gent pugui discutir, analitzar, l'esforç ha estat molt vàlid, és molt bo, funciona, que és l'important. En el meu cas i en nom de l'organització que represento no puc fer més que agrair tot el suport que rebem.

La PSCC és un espai pel qual cal apostar i que s'encamina a consolidar-se. Per nosaltres és una finestra. El Panamà no és a la llista prioritària de cooperació des d'Europa. Heu estat vosaltres al Panamà i heu vist les dues vitrines aquestes tan diferents de què hem parlat. Un mínim comú denominador que he trobat aquí a Europa, els pocs dies que he estat, és que quan parlo d'aquests temes el primer que diu la gent és: no tenim la menor idea que això estava passant al Panamà. Es coneix del Panamà el canal i prou.

En aquest ordre de coses, saps que s'ha format la Confederació Sindical Internacional, que també ha desenvolupat el seu procés a les Amèriques. Com ho veieu des de Suntracs i des del Panamà?

El cas de la central sindical internacional ha ajudat a anar retallant el fraccionament sindical. Ens ha permès de denunciar les persecucions i els assassinats que patim, això ha estat molt positiu, perquè ens permet denunciar el que aquest món sindical no sabia que passava al Panamà.

Jo crec que aquests espais que es van construint són positius. Ara bé, hi haurà d'haver els debats necessaris, els contrapunts ideològics, els diferents moviments sindicals expressant-se amb les seves febleses i les seves fortaleses. Però a mi em sembla molt interessant l'esforç i crec que va marcant el bon camí. Al final tots els treballadors, al marge de les nostres diferències ideològiques i polítiques, hem d'aspirar a tenir una sola central internacional, on poder tenir tots els nostres debats d'anàlisi i de discussió. Ho hem de veure d'una forma dialèctica, com un procés, on hi cap tothom.

Aquest crac que estem vivint del capitalisme salvatge, aquesta crisi iniciada als Estats Units, però que ja s'ha escampat a molts altres països del món.. No es-

"Amb els assassinats de sindicalistes es va posar de manifest que s'introduïa un nou mecanisme per resoldre els conflictes, que era el terrorisme d'Estat."

“Nosaltres partim de la tesi que si el poble és sobirà, el poble pot decidir per ell mateix i sense demanar permís a ningú, ni a l’òrgan executiu, ni a l’òrgan legislatiu, ni a l’òrgan judicial.”

tàvem tan desencaminats quan dèiem que a aquesta globalització havíem de posar-hi control i fre. Sembla que, des dels Estats Units i altres països, s’està fent socialisme per a rics, privatitzant beneficis i socialitzant pèrdues i, d’altra banda, sembla que la Xina està comprant bancs americans, no sé si fa capitalisme per a pobres per la seva banda..

Crec que el que està passant ens reafirma en la pràctica social, perquè aquí el tema és la teoria i la pràctica com es combinen. El món està vivint el que fa molts anys ja s’havia vaticinat. I el que va passant de forma cíclica al sistema capitalista en conjunt. Aquesta no és la primera crisi, però és una de les crisis que podria originar el que mai no hem vist a la humanitat.

Significa que, si arribàvem al punt d’un més gran aprofundiment de la crisi, pot ser que comencin a passar coses que no hem viscut mai els éssers humans. El que està passant als Estats Units i a Europa i a Àsia i a tot el món que avui és preponderant en termes econòmics, pot comportar una bifurcació de la situació mundial, des del punt de vista econòmic, però pot generar una crisi de tots els països; de fet, ja vivim en crisi.

El model que s’ha aplicat salvatgement de la globalització neoliberal ha deixat milions d’éssers humans exclosos, miserables, només cal mirar l’Àfrica o mirar a l’Amèrica Llatina o el Panamà mateix. Quaranta infants hi van morir, perquè no hi havia medicaments. Indigne. En una zona pagesa, indígena. És una crisi perillosa per com reaccionen les classes dominants davant la crisi. Amb les crisis comencen a circular les tesis més reaccionàries, el pensament més primitiu.

I qui paga això són els treballadors i els desposseïts. Els qui paguen això són els qui es queden sense feina i les empreses se n’aprofiten. Es produeixen tota mena d’abusos, per posar l’exemple del món laboral, però també a nivell social. I hem de veure com incidim nosaltres en tot el que està passant. Això amb prou feines ha començat.

En aquest sentit, l’internacionalisme, el del moviment sindical, no només és vigent, sinó que és més necessari que mai. Per fer de contrapès i d’equilibri a aquest model de globalització. Tenim problemes globals, comencem a tenir a través de la Confederació Sindical Internacional un instrument global, però sembla ser que les capacitats de decisió no les tenim encara en l’àmbit global.

Jo crec que la conjugació del tot és la conjugació mundial, és la conjugació regional i, alhora, és la conjugació particular. A nivell territorial haurem de fer alguna cosa i en l’espai de la Plataforma haurem de dir alguna cosa i en l’espai que hi pot haver de coordinació d’Amèrica i l’internacional també.

La tesis de l’internacionalisme del proletariat és més vigent que mai. Penso que si es generava una situació molt, molt, molt de crisi ens obligaria a pensar més què hem d’aportar per sortir-ne. Hem de saber cap a on anem.

Anna Molina
internacional@catalunya.ugt.org
Secretaria de Política Europea i Cooperació Internacional de la UGT de Catalunya

FOTOGRAFIES: **Xabier Mikel Laburu**

Crònica de la mobilització mundial del 7 d'octubre

La CSI, en el seu congrés fundacional l'any 2006, fruit de la fusió de les dues grans centrals sindicals mundials, va establir la celebració de la **jornada mundial pel treball digne**, per exigir la transformació de la globalització tal com s'entén actualment i la fi de les polítiques neoliberals del lliure mercat que han portat a l'actual situació de recessió econòmica mundial.

La celebració d'aquesta jornada mundial té avui més sentit que mai, ja que ens trobem en una situació d'incertesa econòmica total, fruit de la manca de control polític i democràtic que han patit els mercats financers en els darrers anys. Es per això que ara que els estats han hagut de rescatar els bancs amb inversions de diner públic caldria poder exigir, amb més força que mai, la necessitat de respectar i defensar els drets laborals i sindicals de tots els treballadors arreu del món. No podem oblidar que l'any 2006 van morir 144 sindicalistes pel seu activisme i per la mateixa raó van perdre la feina gairebé 4.000.

Aquesta jornada pel treball digne va començar amb una reunió de joves sindicalistes a les illes Fiji, va continuar a més de 500 ciutats d'arreu del món on es van celebrar accions com ara mítings, manifestacion i trobades educatives, culturals i informatives i va finalitzar a Alaska al final del dia.

Aquesta campanya que la CSI ha impulsat per primera vegada en la seva història té per objectiu posar de relleu les desigualtats existents en l'àmbit laboral, que impossibiliten els treballadors i treballadores d'arreu del món portar una vida digna. Cal recordar que, actualment, hi ha 218 milions de nens que treballen en edats que van des dels 7 als 14 anys i que el mateix FMI, en la seva publicació *Perspectives d 'economia mundial 2007*, reconeix que les desigualtats han

augmentat en 5 de les 7 regions del món en les dues darreres dècades.

Encara que aquestes desigualtats existents, per exemple, a l'Àfrica, on l'OIT reconeix que el 80 % dels treballadors subsisteix amb menys de 2 dòlars al dia i les identificades als països industrialitzats no tenen el mateix origen, la CSI ha apostat per fer una mobilització conjunta, arreu del món, en la qual cada país i regió articulin les mobilitzacions en base a les seves reivindicacions principals.

Així, als països del Tercer Món es va donar rellevància a temes com ara la lluita contra el treball infantil o el treball forçó, i als països industrialitzats les campanyes van centrar-se en la defensa del dret a la no discriminació o el dret a la igualtat de salari per igual treball.

Concretament a Europa, les mobilitzacions es van dissenyar en base a les directrius de la Confederació Europea de Sindicats (CES), que van centrar-se en la lluita contra la promulgació de la directiva del temps de treball, també anomenada de les 65 hores, que suposaria la individualització de la negociació col·lectiva i la desregulació de la jornada laboral i també la lluita contra la directiva del retorn dels immigrants indocumentats als seus països d'origen, també anomenada de la vergonya, i que preveu situacions com l'expulsió de menors no acompanyats als seus països d'origen.

La celebració d'aquesta jornada mundial té avui més sentit que mai, ja que ens trobem en una situació d'incertesa econòmica total.

A Catalunya, totes les accions es van viure en el marc de les amenaces de tancament de moltes multinacionals situades en sòl català, que veuen com la crisi internacional i la manca de projectes a llarg termini a les seves fàbriques suposa que moltes d'elles tanquin, amb el conseqüent augment del nombre de treballadors i treballadores que es quedaran sense feina.

En aquest marc, la lluita contra la precarietat, especialment entre els col·lectius de joves i de dones, així com l'exigència que cap conveni col·lectiu sigui signat amb salaris inferiors a 1.000 €, ha esdevingut un crit en totes les mobilitzacions que s'han dut a terme els dies 6 i 7 d'octubre a tot el territori català. Així mateix, la lluita contra la desregulació de la legislació comunitària en l'àmbit social impulsada per les institucions europees amb directives com la de les 65 hores, també ha estat un dels eixos centrals de les manifestacions.

Aquestes mobilitzacions es van iniciar el passat dia 2 d'octubre al Parlament de Catalunya, on tots els grups parlamentaris sense distinció van votar a favor de la **declaració institucional a favor del treball dig-**

A més a més, el dia 7 un gran nombre d'empreses van fer aturades d'una durada aproximada d'entre 5 i 15 minuts, a la porta dels seus centres de treball, durant les quals van llegir el manifest.

En aquest acte van participar tot tipus d'empreses, grans com ara la Seat o l'Alstom i d'altres de més petites com ara QH Espanya, un taller d'automoció de l'Hospitalet de Llobregat. A més a més, el metro de Barcelona també va fer aturades al migdia d'aproximadament cinc minuts.

Finalment, l'acte més massiu va ser la manifestació a Barcelona en la qual van participar entitats socials i polítiques de tot l'espectre català i que va transcórrer amb aire reivindicatiu i festiu, des de la via Laietana fins a plaça de Sant Jaume. Al final de la manifestació, els representants de les organitzacions joves dels tres sindicats convocants van llegir el manifest.

ne, document proposat de manera conjunta pels tres sindicats majoritaris catalans. A això cal afegir-hi el suport rebut per un gran nombre d'ajuntaments catalans que es van pronunciar també a favor d'aquest text a través d'una moció de suport.

L'acte més massiu va ser la manifestació a Barcelona, que va transcórrer amb aire reivindicatiu i festiu, des de la via Laietana fins a plaça de Sant Jaume.

Un dels actes més destacats va ser el que es va dur a terme el dia 6 d'octubre al barri de Sant Martí de Barcelona, on es va procedir al canvi simbòlic del nom del pont del Treball pel del pont del Treball Digne. En aquest acte, al qual va assistir el secretari general de la UGT de Catalunya, Josep Maria Alvarez, i el secretari general de la Confederació Sindical Internacional, Guy Reider, es va donar el tret de sortida a les mobilitzacions en l'àmbit mundial.

Ara només cal esperar que l'èxit de la convocatòria d'aquesta **diada pel treball digne** posi de manifest, un cop més, la necessitat que la globalització que s'està vivint a nivell mundial no tingui només un perfil econòmic i financer l'objectiu final i únic de la qual són els beneficis d'uns quants, sinó que també cal que persegueixi la millora de les condicions socials i laborals dels treballadors i les treballadores, per aconseguir un procés de globalització ple i satisfactori per a tothom.

Mentre això no s'aconsegueixi, les mobilitzacions i reivindicacions dels sindicats, i de la CSI, ens que els representa a nivell mundial, seguiran tenint plena vigència.

Carlos Fernández Báez
cfernandez@ajmataro.cat
conseller delegat de Presidència i Participació
Ajuntament de Mataró

La solidaritat des de Mataró: la cooperació del segle XXI, ser agent de pau

A Mataró, la feina de les entitats de solidaritat i cooperació, juntament amb l'Ajuntament de Mataró, ens hem demostrat que som extraordinàriament solidaris i que la solidaritat, construïda mitjançant els projectes de desenvolupament, és un importantíssim agent de pau. La pau com a finalitat.

L'any 2007 va ser el primer on s'ha pogut dur a la pràctica el Pla Director aprovat el 2006, fet conjuntament i de manera participada entre tots els agents de la solidaritat a Mataró, dins del millor espai, el Consell Municipal de Solidaritat i Cooperació.

Hem demostrat com a ciutat que som capaços d'incorporar als nostres plans d'actuació polítiques de foment al desenvolupament dels països del Sud i els hem donat categoria de política estructural de govern. Com a millor prova ha estat el nou acord de govern, on es renova el compromís d'aportar l'1% dels ingressos propis a les polítiques de solidaritat i cooperació. És el reconeixement del valor afegit que dóna la cooperació local, que entenem que ha fet un esforç importantíssim per millorar la seva qualitat i eficàcia.

Aquests són els nous reptes. Millorar la qualitat i l'eficàcia per ser els millors agents de pau.

Les entitats, més enllà de la feina que es fa des del Fons Català de Cooperació al Desenvolupament, han de seguir avançant en aplicar sistemes de seguiment i avaluació dels projectes de cooperació descentralitzada que permeti compartir amb la ciutadania indicadors mesurables dels processos de gestió dels projectes locals de cooperació.

Amb això evitarem la facilitat en què la cooperació descentralitzada es pot convertir en un conjunt d'accions d'assistència caritativa (ho fem, però només en casos d'emergència), on no s'ataquen les causes que originen la pobresa. Hem d'ajudar en el grau d'enfortiment institucional que ens permetin establir compromisos recíprocs.

Si avancem en aquesta especialització de la cooperació descentralitzada pública local, obligarem els governs locals dels països en vies de desenvolupament a aportar contraparts oficials que siguin de la seva competència i responsabilitat.

Els municipis han d'exercir el lideratge dels processos de desenvolupament del seu territori, de manera que crein les condicions per a un desenvolupament personal i col·lectiu sostenible, democràtic, equitatiu amb els receptors i, a mitjà i llarg termini, promotor de la construcció i perdurabilitat de la pau en el seu territori.

Des que va començar aquesta legislatura a nivell municipal fa gairebé un any i mig, ens vam proposar fer dos agermanaments solidaris, l'un amb l'Àfrica i l'altre amb l'Amèrica Llatina. No és una empresa fàcil, entre d'altres coses per les diferències culturals que fan que les metodologies de gestió no siguin ni molt menys les mateixes que tenim nosaltres.

Des que va començar aquesta legislatura a nivell municipal, ens vam proposar fer dos agermanaments solidaris, l'un amb l'Àfrica i l'altre amb l'Amèrica Llatina.

Fins ara Mataró ha segellat agermanaments amb poblacions europees com Corsico, Créteil, Dürnau-Gammelshausen i Cehegín, que són poblacions amb condicions culturals, econòmiques i socials similars a les d'aquí, però el cas d'un acord de cooperació o d'agermanament amb una ciutat d'un país d'Àfrica o d'Amèrica Llatina, en què aquestes condicions són totes elles diferents, caldrà que s'estableixin uns procediments diferents dels que es van seguir als anys noranta per segellar aquells agermanaments amb pobles d'Europa.

Hi ha algunes consideracions que cal tenir en compte:

Un acord entre iguals. Pensem que tant a l'hora d'escollir la ciutat amb la qual s'estableix un acord d'agermanament com en els termes concrets, caldria pensar-ho i fer-ho el més igual possible als altres acords que Mataró ha signat amb altres pobles i ciutats d'Espanya o d'altres països. El fet de les diferencies econòmiques no haurien d'establir unes relacions en què simplement un rep i l'altre dóna, sinó

unes relacions una mica més igualitàries. Volem dir uns acords que s'acostin més a una relació d'agermanament que de paternalisme.

Tot i tenint en compte que allò que ens uneix són les grans diferències econòmiques que hi ha entre ambdós països i que per aquest motiu farem l'agermanament. Sembla contradictori, però és un dels equilibris què hem de cercar.

Una relació de paternalisme es pot establir en qualsevol moment i amb qui sigui, però una relació que vulgui tenir cert sentit d'agermanament entre dues ciutats no es pot establir així com així, sinó que caldria que fos el resultat natural d'un procés d'apropament, d'un procés actiu d'anys.

Creiem què primer hi hauria d'haver una relació continuada de coneixença mútua i de treball per uns interessos comuns, normalment promocionat o iniciat per persones o col·lectius de les respectives municipalitats especialment sensibles a aquest acostament.

Un acord que no minvi ni substitueixi el rol de les entitats. En general, moltes entitats treballen activa i fidelment des de fa anys amb una contrapart del Sud i a la vegada també realitzen contínuament actes de difusió d'aquesta solidaritat i es fan viatges de coneixença en els dos sentits. A Mataró són moltes les persones implicades en els projectes actuals de cooperació i creiem que uns nous acords de cooperació o agermanament els haurien de potenciar, però en cap cas substituir.

Pel principi de subsidiarietat i d'eficàcia, seria bo que qualsevol acord es realitzés necessàriament amb i a través de les entitats d'aquí i les contraparts d'allà. Les entitats mataronines de cooperació han estat prou dinàmiques i transparents com per confirmar i confiar en la seva tasca positiva d'anys i de forma continuada i creixent.

No pot ser que allò que repetidament durant els anys els hem demanat a les entitats, la importància d'una contrapart al país d'origen que vetllés pel bon funcionament de les obres dels projectes a executar i per la seva viabilitat posterior, ho trenqués un acord d'agermanament.

Ha de ser un acord amb la participació de la societat civil del Sud.

Per desgràcia no podem obviar certes pràctiques encara enquistades en formes polítiques d'algunes societats d'aquests continents, que impedeixen que els recursos econòmics d'ajuda oficial que es poden enviar siguin aprofitats pels autèntics necessitats i pels projectes fets entre tots.

Pel principi de subsidiarietat i d'eficàcia, seria bo que qualsevol acord es realitzés necessàriament amb i a través de les entitats d'aquí i les contraparts d'allà.

Un acord ha de ser instrument de sensibilització. Per últim, el gran tema que hem proposat aquesta legislatura a les entitats és el de la sensibilitzacio. Sembla que tinguin por a explicar el que fan, malgrat que sempre ho solen fer molt bé. Hi ha una espècie de sentiment de modèstia entre les entitats de cooperació de la nostra ciutat.

Ni el sistema actual de fer arribar recursos al Sud a través de les entitats, ni un nou sistema basat en acords de cooperació o agermanament no resoldran el problema de la pobresa i el desenvolupament.

Tots hauríem de ser conscients que qualsevol ajuda que es faci a les comunitats dels pobles empobrits del Sud no és res més que una petita ajuda per un cas concret i que la verdadera solució a la injustícia del món és fer conscient a la nostra societat del Primer Món que només des de la nostra solidaritat, des d'un canvi d'estructures econòmiques i comercials es pot començar a resoldre.

Creiem que tots els acords i ajudes de la cooperació haurien de tenir sobretot una reflexió sobre la responsabilitat d'anar a fons del problema que estem tractant de pal·liar. De no fer-se així, pot semblar que cadascú té "el seu pobre del Sud" al qual fa arribar el màxim de diners i practicar una certa caritat, sense encarar el perquè tenim "el nostre pobre" i perquè és pobre i qui el fa pobre. I això val per cada entitat com per qualsevol acord de cooperació que realitzi l'Ajuntament.

Abdelhak Charaka
secretari general de la Confederació Democràtica del Treball del Marroc a la regió de Taza

La xarxa sindical de cooperatives, nova dimensió de la cooperació sindical al Marroc

Ara fa deu anys que la UGT de Catalunya i la CDT del Marroc van encetar un procés de cooperació sindical concretat en un conveni de col·laboració, l'inici del qual va ser un seguit de petits projectes que van servir per aprendre a treballar junts i per traçar una estratègia a llarg termini.

Posteriorment, tots dos sindicats hem anat renovant aquest conveni els anys 2000, 2004 i 2006, tot incorporant nous àmbits d'actuació conjunta i nous instruments de seguiment i avaluació. Vam passar d'un petit projecte inicial consistent en l'elaboració d'una guia per als delegats i delegades de la CDT, finançada per un petit ajuntament català, a la present xarxa sindical de cooperatives del nord del Marroc finançada per 18 ajuntaments. Entre l'un i l'altra trobem 14 projectes, la majoria relacionats amb la formació sindical i ocupacional.

Sense aquest bagatge no hauria estat possible la creació de les cooperatives. Al final no hem fet res més que seguir un procés lògic: sensibilització al voltant de la formació, creació d'un centre pilot de formació ocupacional, extensió d'una xarxa de 4 centres de formació ocupacional al nord del Marroc, a continuació ampliació de la xarxa als 8 centres de formació actualment autofinançats, i per últim la creació de coopera-

tives per les persones formades als centres, en total 6 cooperatives el 2008 i 9 cooperatives el 2009.

El programa precedent a la creació de la xarxa de cooperatives tenia com a objectiu integrar les dones del nord del Marroc al món del treball i al sindicat mitjançant un procés formatiu específic. Els primers centres van ser Tetuan, Xauen i Nador, on s'impartien mòduls d'alfabetització, costura, informàtica i llengua castellana.

Posteriorment, en una segona fase, es van incorporar dos nous centres, Berkane i Laratxe, i a la darrera etapa els centres de Taounate, Taza i Guercif.

Ara fa deu anys que la UGT de Catalunya i la CDT del Marroc van encetar un procés de cooperació sindical.

El procés d'extensió territorial dels centres ha estat acompanyat d'un altre procés d'ampliació i diversificació de la formació mitjançant la incorporació de nous mòduls, com ara francès, anglès, manualitats i iniciació al cooperativisme. Així mateix, hem de destaca, a manera de tercer procés paral·lel, el progressiu autofinançament dels centres fins a la present autonomia financera de tots ells.

D'altra banda, vull remarcar les dues fites assolides pels nostres centres i que han constituït un impacte transformador per al nostre sindicat : el nombre de persones formades i la creació d'ocupació. Efectivament, des de l'inici del programa ara fa 5 anys s'han format més de 9.000 dones del nord del Marroc i s'han creat 60 llocs de treball, els formadors i formadores dels centres i el personal administratiu. Moltes dones ja s'han inserit en el mercat de treball, a més de participar activament en les activitats del sindicat, la qual cosa ha permès, sens dubte, ampliar i aprofundir la projecció social de la CDT.

És a partir d'aquesta situació que la CDT va considerar convenient atendre la demanda de les dones formades als centres que volien crear el seu propi lloc de treball mitjançant la creació de cooperatives lligades als mòduls de costura i confecció. Això ens permetria tancar el cercle sensibilitació-formació-ocupació que va començar en la primera etapa de la cooperació CDT-UGT focalitzada a l'enfortiment sindical mitjançant la xarxa de centres i de cooperatives.

És així com el novembre del 2007 es va crear el nucli de la xarxa de cooperatives a Tetuan, Laratxe, Taza i Nador, com a primera etapa del programa. Al començament d'aquesta primera fase hem tingut alguns entrebancs per culpa de la burocràcia, molt lenta en la tramitació de les sol·licituds de constitució de cooperatives. A partir de l'autorització verbal vam començar per seleccionar les cooperativistes d'acord a llurs capacitats i la idoneïtat per treballar en equip, després vam equipar els locals amb la maquinària i els estris necessaris per al seu funcionament. Tot això ha permès crear fins a la data 6 cooperatives que, a hores d'ara, estan constituïdes i són plenament productives, donant feina a 60 dones provinents dels centres de formació. Les cooperatives són a Taza, Nador, Laratxe, Guercif, Tetuan i Xauen.

Aquest projecte ens està permetent eixamplar l'acció sindical i mostrar una nova dimensió del sindicalisme compromès directament amb la formació i l'ocupació.

Durant la primera fase s'han portat a terme també dos cursos de formació a Taza i Martil sobre els principis del cooperativisme i els aspectes jurídics l'un, i sobre planificació i organització del treball l'altre. Als cursos han participat totes les cooperativistes, les quals coneixen també el projecte i s'han involucrat plenament en la consecució dels seus objectius. Això ha permès que les 80 sòcies de la xarxa coneguin quin es el seu rol i la seva responsabilitat en el procés de producció i comercialització ja en marxa.

Cooperativa	Cooperativistes	Constitució	Producció	Vendes
Tetuan	11	Sí	Sí	Sí
Larache	9	Sí	Sí	Sí
Xuen	7	Annexa Tetuan	Sí	Sí
Taza	13	Sí	Sí	Sí
Nador	11	Sí	Sí	Sí
Guercif	9	Sí	Sí	Sí
Fes	En tràmits de constitució			
Meknés	En tràmits de constitució			
Sidi Kacem	En tràmits de constitució			

Val a dir també que un projecte d'aquestes característiques no pot funcionar sense la implicació plena de les participants ni la transparència en la seva execució. Per això que s'ha previst organitzar tots els semestres trobades de seguiment i avaluació, la primera de les quals va tenir lloc el juny del 2008 a Martil, amb la participació dels consells rectors de les 6 cooperatives en marxa, que va servir per elaborar els plans de producció i comercialització de cada cooperativa, així com la realització de l'inventari i la signatura d'un acord de col·laboració entre el consell rector de les cooperatives i les executives de les unions regionals de la CDT.

Pel que fa a la situació actual de la xarxa en aquesta segona fase 2008-2009, hem previst, en primer lloc, consolidar les cooperatives ja en marxa i, posteriorment, al llarg del 2009, crear-ne 3 de noves: Fes, Meknés i Sidi Kacem.

Aquest projecte ens està permetent obrir noves vies de penetració amb la classe treballadora, eixamplant l'acció sindical i mostrant una nova dimensió del sindicalisme compromès directament amb la formació i l'ocupació. Amb això estem aconseguint una efectiva integració laboral i sindical de les dones i els joves del nord del Marroc, col·lectius prioritaris per a la Confederació Democràtica del Treball.

No voldria finalitzar aquest article sense fer esment als ajuntaments d'Abrera, Cornellà de Llobregat, Esplugues de Llobregat, Gavà, Granollers, l'Hospitalet de Llobregat, el Prat de Llobregat, Sabadell, Sant Boi de Llobregat, Sant Celoni, Terrassa, Viladecans, Vilafranca del Penedès i Vilanova i la Geltrú que fan possible amb la seva cooperació que els centres de formació i la xarxa de cooperatives siguin avui una realitat, un instrument de primer ordre para a la formació i la creació d'ocupació de qualitat al nord del Marroc.

Carlos Requena Amadas
operaciones@clowns.org
Pallassos sense fronteres

FOTOGRAFIES: **Francesc Parés**

Pallassos sense fronteres, la cooperació més amable

No sabré dir-ho exactament en els termes de Joan Maragall, però crec que ell deia que preferia les paraules als actes, perquè les primeres permeten més llibertat i, per tant, faciliten l'acte poètic. Doncs permeteu-me que, tot i que ho deia un dels nostres millors poetes, digui que penso que no era del tot exacte, perquè hi ha una excepció: el pallasso.

El pallasso aconsegueix traslladar la poesia a l'acció amb uns resultats excepcionals, que cap agrupació de paraules podria aconseguir mai. I aquesta deriva natural del pallasso cap a la poesia en acció i la proximitat d'un conflicte sagnant com fou el de la ex-Iugoslàvia van ser els factors que van donar a llum als Pallassos Sense Fronteres.

També hi va contribuir el fet que la reacció en clau de resposta emocional no exigís cap estructuració logística excessiva. Un fet espontani, sorgit del cor, poesia que fa riure, regalada als infants que patien l'erupció de violència dels adults als Balcans era accessible del tot, i una cadena de companyies de pallassos van començar a sovintejar l'escenari del conflicte fent riure a grans i petits. És diu que si no hi hagués hagut una guerra a la qual es podia anar en cotxe els pallassos sense fronteres potser ara no existirien.

Als Balcans, des del meu punt de vista, també es va començar a produir un gir dins del món de l'acció humanitària. El costum llavors era el d'entendre l'ajut com un bloc d'activitats dirigides a satisfer les necessitats materials de la població afectada. En aquell cas la proximitat cultural de la gent que patia el desastre bèl·lic ens va endinsar més en els sentiments de les persones, ens va obligar a fer paral·lelismes amb nosaltres mateixos. A imaginar les nostres atraccions aturades i rovellades, a veure el nostre transport públic desarticulat, a veure'ns sense dinar i passant el dia amb uns quants cafès, a pensar en la quotidianitat d'un entorn violent on cada dia noticies terribles ens sacsegen i ensorren més avall encara la nostra esperança, sense entreteniment ni alegria que valgui.

Aquell funcionari de Nacions Unides que el 1999 em va increpar i escridassar a Tirana dient-me "allà dalt ja n'hi ha prou de circ perquè hi aneu vosaltres", quan li demanava transport fins a Kukes per accedir a Kosovo i perquè els pallassos poguessin donar il·lusió als nens i nenes albano-kosovars, probablement ja serà més difícil de trobar, perquè ara quasi bé tothom sap que nosaltres regalem porcions de circ i de pallasso de veritat, no del "circ" de que parlava ell.

El pallasso o la pallassa en una situació de conflicte és la reacció emocional més optimista davant del drama, és tot sentiment propi, no interpretació, és amor i comicitat alhora.

A les acaballes dels 90 els pallassos sense fronteres ja feien, intuïtivament, sense cercar un marc científic, allò que ara s'entén molt millor en l'àmbit dels conflictes i les catàstrofes naturals. Se'ls ha intentat dir terapeutes del riure, o se'ls ha encasellat erròniament en marcs psicològics específics, però en realitat l'organització dels pallassos sense fronteres està integrada per pallassos o professionals del circ que tenen un circuit ben establert a casa seva i que brinden una part del seu temps a l'any per regalar espectacles als infants més dissortats del planeta.

Van nàixer com a pallassos que no tenien fronteres, com a pallassos que generaven un moviment, i és per això que tots els que estem implicats en aquest somni intentem mantenir aquesta idea, evitant despersonalitzar el nom convertint-lo únicament en una cosa-organització més, impedint que l'organització és mengi a les persones i en aquest cas als pallassos i

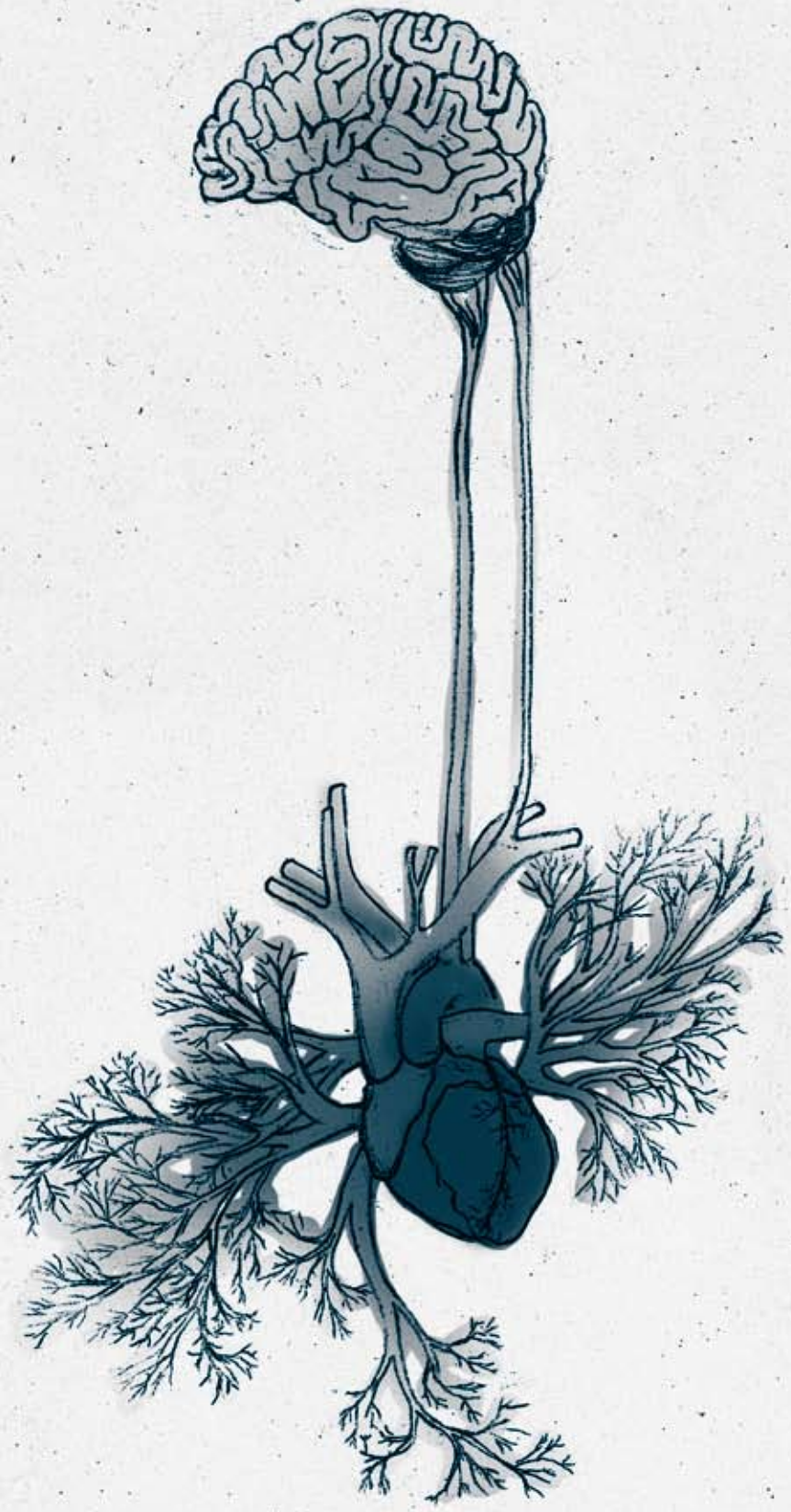

pallasses, ja que el dia que això passi aquest projecte únic haurà desaparegut.

Des d'aquesta organització-moviment reivindiquem la frescor i la simplicitat de les coses més obvies, les que tenim davant el nas i que tant ens costa reconèixer; com dir que riure innocentment és necessari. I és que hi ha qui sovint pregunta pels criteris de prioritat en els escenaris de desastre i diu "No es pas més important donar de menjar o curar a les víctimes que enviar pallassos a fer-les riure?" Son preguntes mal plantejades, perquè una persona no és una màquina ni una bestiola pel fet de ser víctima, i si els membres de l'espècie humana benestants tenim un compromís amb aquells que pateixen, llavors el suport hauria de ser integral i no quedar-se a mig camí.

Pallassos practica un model d'acció humanitària molt especial, que sense afany de voler ser millor que cap altre sí que mereix ser considerat com un element important dins dels contexts de què parlem. El pallasso o la pallassa no son éssers que interpreten, sinó persones que donen el seu propi pallasso, que es regalen a la infància que pateix, i ho fan des d'una òptica còmica i universal, innocent i optimista.

El fet cultural diferencial no impossibilita la seva feina ni la devalua enlloc perquè el pallasso fonamenta la seva comicitat en la contraposició entre causa i efecte, en l'atac a la lògica i al sentit comú de l'homo sapiens sapiens. Cal tenir en compte, això si, no ofendre determinades sensibilitats locals i dur el pallasso més amable descartant la faceta més provocadora i transgressora que funciona als nostres països d'origen. I així, dons, tenint en compte aquests paràmetres ben simples, les entrades de pallassos són composicions de caigudes, enganyifes essencials, bromes internacionals, basades en allò gestual i ingenu. Son enredades sense text que s'entenen i fan riure arreu. El pallasso o la pallassa en una situació de conflicte és la reacció emocional més optimista davant del drama, és tot sentiment propi, no interpretació, és amor i comicitat alhora.

Bestieses que fan riure a nens i nenes (no confondre amb infantilisme mal entès, nyonyo i ridícul). Un esclafir a riure que és un moment d'inconsciència absoluta, i que per aquesta raó ho és d'eternitat, encara que sigui per uns segons; fer riure a nens i nenes és el nostre objectiu primordial. És veritat que al voltant del riure es genera tot un teixit transversal que esdevé mina inesgotable de troballes; el treball de les pallasses amb dones maltractades iraquianes, els espectacles mixtes amb nens i nenes albaneses i sèrbies a Kosovo, accions a una banda i l'altra de Gaza amb nens i nenes palestins i israelians, el suport a grups de joves palestins que es constitueixen en companyia al Líban, o d'artistes que gaudeixen el pallasso a Moçambic, espectacles de suport psicològic col·lectiu en els quals es fa arribar missatges útils a la població víctima de catàstrofes naturals. Accions amb temàtiques diverses a arreu del món i en diferents condicions; Nicaragua, Colòmbia, Sierra Leone, Costa d'Ivori, Algèria, el Perú. Des del fet inofensiu d'ocupar l'espai públic pel gaudi i lleure d'una població atemorida, a demostrar que la dona també té la seva autoritat pública, a ensenyar a poblacions enfrontades que riuen igual de bé juntes, són moltes les maneres a través de les qual un pallasso o una pallassa poden endinsarse en problemàtiques essencials que no es poden abordar materialment.

Ensenyem a poblacions enfrontades que riuen igual de bé juntes.

Certament els pallassos sense fronteres tampoc son la clau de volta del món, ni ho pretenen, car hi ha massa gent que diu que és imprescindible. Només intenten demostrar que en l'acció humanitària i en la cooperació cal tenir en compte valors que fins ara eren menystinguts o ignorats, que cal aproparse més i saber que no tot és pot mesurar; la intuïció, les emocions i la frescor també hi compten! Plorar i riure per les persones que son aixafades per la malastrugança és vital, de plorar se'n fan un fart i el que necessiten urgentment és riure, però fins i tot l'acció humanitària necessita aquest ajut immediat de les emocions i el riure per esdevenir encara més humanitària del que és.

Il·lustració: **Clara Tudela**

Sara Chinchilla García-Muñoz
napsicolsbufala@hotmail.com
Grup de Consum Ecològic NAPS I COLS

Un grup de consum ecològic: comprar d'una altra manera

Sobre el mes de març del 2006 va començar a funcionar a Badalona una iniciativa relacionada amb el consum responsable de productes ecològics. Es va crear el grup de consum ecològic Naps i Cols, el qual va sorgir a partir de la inquietud d'un grup de gent implicat ja en una plataforma d'entitas veïnals al barri de Bufalà. Aquest grup, anomenat Plataforma per un equipament sociocultural al barri de Bufalà, demana des de fa anys un espai on la gent pugui participar activament, un equipament sociocultural per a la gent del barri.

Aquesta plataforma centra la seva línia de treball en la sostenibilitat, l'agroecologia i la cura del medi ambient. Per això, un dels primers projectes que va agafar forma va ser la creació d'un grup de consum ecològic.

Per començar, va haver-hi una primera tasca de recollida d'informació, en la qual va ser molt important contactar amb altres grups de consum en funcionament, buscar proveïdors de producte ecològic amb segell de garantia, buscar un espai físic on poder portar a terme l'activitat, etc. També va ser important determinar quins eren els criteris de funcionament del grup i quins criteris de compra es volien seguir.

Tot aquest treball previ va posar límits i objectius al projecte i va marcar una forma de funcionament bàsica que després ha anat variant segons les necessitats del grup.

Actualment, i després de dos anys de funcionament, el grup el formen entre 12 i 14 unitats familiars. Ens reunim un cop per setmana per recollir les nostres comandes, en un local que una entitat del barri ens va cedir des del principi. Afortunadament, sempre hem disposat de la seva ajuda desinteressada i no hem hagut de pagar lloguer.

El nostre grup compra directament als proveïdors els següents productes:

- Fruita, verdura, pa i ous de forma setmanal.
- Setmanalment, també tenim carn ecològica: pollastre, vedella, cavall, porc i xai.
- De forma mensual, comprem producte no fresc, com ara mel, melmelada, pasta, alimentació infantil, conserves, sucs, etc.
- De tant en tant, també fem comandes extres d'oli ecològic.

Formar part d'un grup de consum ecològic és una resposta a petita escala a la crisi alimentària que viu el món actualment.

Tots els productes que arriben fins a les nostres mans són de procedència ecològica. Tots tenen el segell i la garantia del CCPAE (Consell Català de la Producció Agrària Ecològica).

Les paraules que defineixen millor el funcionament d'un grup de consum ecològic són l'autogestió, el repartiment de tasques entre les famílies del grup i la responsabilitat.

AUTOGESTIÓ: perquè els socis del grup organitzen i gestionen les seves compres, contacten directament amb els proveïdors i s'encarreguen de la distribució i el lliurament. Setmanalment, passem al pagès o proveïdor el llistat general de productes que el grup demana. Un cop el producte arriba al local, nosaltres mateixos ens encarreguem de preparar la cistella de cada unitat familiar, fer els comptes, quadrar la factura, etc.

REPARTIMENT DE TASQUES: perquè fer funcionar un grup de consum ecològic implica fer moltes petites coses, la col.laborarció de la gent del grup és bàsica. Un s'encarrega de passar als companys el llistat de fruita i verdura d'aquella setmana, un altre fa una comanda general de grup i la passa al pagès, un altre s'encarrega del pa, un altre de la carn, un passa els mails i coordina els torns, etc. El compromís bàsic d'una unitat familiar que s'apunta al nostre grup és participar en els torns setmanals que s'organitzen per tal de preparar les caixes de la resta de famílies. A partir d'aquí, tota implicació i responsabilitat és voluntària i dependrà de la disponibilitat horària de cadascú, de les obligacions familiars, del nivell d'implicació amb el projecte, etc.

Seria ideal que totes les persones que formen part d'un grup de consum ecològic participéssin en algun dels moments del procés, però no sempre pot ser així. Normalment, quan un grup comença totes les tasques estan més centralitzades, i és amb el pas del temps que la gent va "entrant" en el projecte i aquest es va fragmentant i repartint.

RESPONSABILITAT: perquè el que mou a moltes de les persones que participem en els grups de con-

sum és la implicació a nivell moral o ètic d'un acte tan quotidià com és anar a comprar el menjar. Ens agrada conèixer a la persona que ens cultiva les patates, ens agrada poder parlar per telèfon amb el noi que ens fa el pa. Reclamem i creiem en un consum més ètic, més racional, més personal i més sostenible. No necessitem que les nostres fruites vinguin d'un altre continent, perquè sabem que això implica més contaminació, més intermediaris, menys qualitat. Volem saber que el que mengem és bo, volem i reclamem un risc zero amb els nostres aliments.

Un grup de consum ecològic implica participar en un projecte, conèixer gent, compartir moments. No es tracta d'una botiga oberta al públic. El grup no genera beneficis econòmics de cap mena. Els nostres diners van directament a pagar al pagès o al proveïdor corresponent. Un dels objectius del grup és promoure opcions de consum més responsables i conscients. Per aquest motiu es busca l'autogestió, la relació amb altres grups de consum i la participació en xerrades i en jornades relacionades amb el consum responsable i la sostenibilitat.

La gent que participa en un grup de consum ecològic ho fa per diferents raons o motivacions, no hi ha un únic perfil. Hi ha unitats familiars d'un membre i n'hi ha de 4 o 5. La gent menja producte ecològic per salut, per qualitat de vida, per convicció ètica… Hi ha gent molt implicada en la gestió del grup, que participa en el procés de fer les comandes o en qualsevol de les tasques necessàries i n'hi ha gent que no.

Formar part d'un grup de consum ecològic és una resposta a petita escala a la crisi alimentària que viu el món actualment. Els preus pugen i pugen i els motius

poques vegades queden clars. Aquesta informació queda reservada a uns quants experts i normalment no arriba a la gent del carrer.

Menjar ecològic no surt car si t'organitzes i si li compres directament al proveïdor. És una alternativa possible, tot i que poc coneguda en alguns entorns. Al principi és difícil si no tens un model a prop a seguir, per això és molt important que els grups ens relacionem i ens ajudem entre nosaltres. Grups ja consolidats han d'ajudar a grups de nova creació.
Un avantatge a nivell social és que aquest model de consum ajuda al petit pagès. Hi ha poca gent que actualment pugui viure de la terra sense entrar en el mercat de la distribució a gran escala. Les grans cadenes de distribució uniformitzen els aliments, paguen malament al pagès i tripliquen el preu del producte quan arriba als prestatges.

Volem comprar allò que necessitem, ser consumidors però no consumistes.

Un grup de consum ecològic aposta sempre per la petita empresa i per la relació interpersonal entre comprador i productor. Aposta per una activitat agrícola respectuosa amb el medi ambient, pel reciclatge, perquè els aliments no portin massa plàstics ni embalums, pel producte de temporada i del país. Volem comprar allò que necessitem, ser consumidors però no consumistes.

Emma Izaola
emmaizaola@comaposada.org
Àrea de Cooperació de la Fundació Comaposada

FOTOGRAFIES: **Pep Caballé**

Treballar als carrers de Managua

El dia 3 de novembre es va inaugurar a la seu de la UGT a Barcelona (Rambla Santa Mònica, 10) l'exposició de fotografies "Somos andando" de Pep Caballé. "Somos andando" és una frase del pedagog brasiler Paulo Freire (1921-1997), que volia dir que allò que som està en contínua construcció, que el camí que anem fent cada dia és el que millor ens defineix. És un títol adient per a unes fotografies que mostren la feina dels treballadors i treballadores dels carrers de Managua, perquè amb molt d'esforç han començat a organitzar-se a través d'un sindicat per millorar les seves vides de manera col·lectiva, amb una estratègia intel·ligent.

A Catalunya tenim venedors ambulants, però els protagonistes d'aquesta exposició representen un fenòmen diferent i molt freqüent als països empobrits del Sud. Malauradament, la informalitat afecta a la majoria de la població de Nicaragua en edat de treballar. La varietat d'oficis en què s'ocupen és enorme: hi ha els venedors ambulants de tota mena de productes, els canvistes de diners, els enllustradors de sabates, els netejavidres dels cotxes, els que avisen de les destinacions als passatgers dels autocars, els que fan treball domèstic, els petits productors, els que treballen al seu domicili i els petits comerciants.

El fotògraf i realitzador Pep Caballé va viatjar a Managua per retratar-los i mostrar els diversos oficis que han hagut d'inventar-se a causa de la greu manca de treball assalariat formal.

Malgrat la gran diversitat de situacions, aquests treballadors tenen en comú baixos ingressos, o, més ben dit, una capacitat molt escassa o nul·la d'acumulació de beneficis. Per tant, no poden invertir en millores en la seva activitat, que es caracteritza per una baixa productivitat a causa de la falta de crèdits i de formació. En general, són oficis que comporten mà d'obra intensiva. Les seves activitats, tant econòmiques com laborals, no estan registrades, protegides o reglamentades per les autoritats públiques, això és, no tenen ni fan contractes de treball, no cotitzen a la Seguretat Social, no paguen –la majoria perquè no poden– permisos, taxes o impostos. Alguns són empleats i altres són microempresaris.

El fotògraf i realitzador Pep Caballé va viatjar a Managua per retratar-los i mostrar els diversos oficis que han hagut d'inventar-se a causa de la greu manca de treball assalariat formal. Per contactar amb aquests treballadors va comptar amb la intermediació de l'FNT (el Frente de los Trabajadores de Nicaragua), que és la central sindical més representativa al país. L'FNT treballa conjuntament amb la Fundació Comaposada, i amb el suport de l'Agència Catalana de Cooperació de la Generalitat, en un projecte de cooperació internacional que pretén organitzar-los en sindicats.

Cal dir que aquests treballadors no volen anomenar-se "informals", sinó "treballadors per compte propi" degut a la connotació negativa que té aquest terme. Si s'atén només al fet que les seves activitats no són reconegudes per les autoritats públiques, que no cotitzen a la Seguretat Social ni paguen impostos, es podria arribar a la conclusió que són uns treballadors i treballadores que "no compleixen".

Recentment, els sindicats estan plantejant-se estratègies per integrar-los, ja que són la majoria dels treballadors econòmicament actius.

Però a mesura que es van organitzant i prenent consciència que tenen drets, volen reclamar la seva dignificació. Al 1r Congrés dels treballadors i treballadores de Nicaragua, celebrat a Managua el 15 d'agost del 2004, l'assemblea va acordar per unanimitat definir-se a partir d'aquell moment com a *treballadors i treballadores per compte propi (TCP)* en lloc de "treballadors informals" o "treballadors de l'economia informal" perquè la paraula informal diuen que "caracteriza a la persona que no cumple. Y nosotros y nosotras somos de los que más cumplimos".

El treball en el sector informal o per compte propi ha esdevingut en els darrers anys la principal font generadora d'ocupació a tota l'Amèrica Llatina. Pràcticament més del 60% de la població que treballa se situa en aquest sector. I, segons dades de l'Organització Internacional del Treball (OIT), en la dècada passada, de cada 100 noves ocupacions creades, entre el 75% i el 80% van ser a l'economia informal.

Recentment, els sindicats estan plantejant-se estratègies per integrar-los, ja que són la majoria dels treballadors econòmicament actius. En l'àmbit de la regió d'Amèrica Central, l'experiència més reeixida de suport és el cas de Nicaragua. Des de l'any 2002, el Frente Nacional de los Trabajadores de Nicaragua ha encapçalat el procés organitzatiu, de legalització i de formació del sector, així com de lluita per la dignificació i estabilització dels llocs de treball, l'eradicació del treball infantil, etc.

En aquests moments, l'experiència s'està estenent a tota l'Amèrica Central. L'exemple més clar d'aquest avenç és la creació de la xarxa SEICAP, que agrupa sindicats de treballadors per compte propi de Guatemala, Nicaragua, El Salvador, Panamà, Hondures i Costa Rica.

Carme Vall i Parera
carmevall@gmail.com
Tànger - Marroc

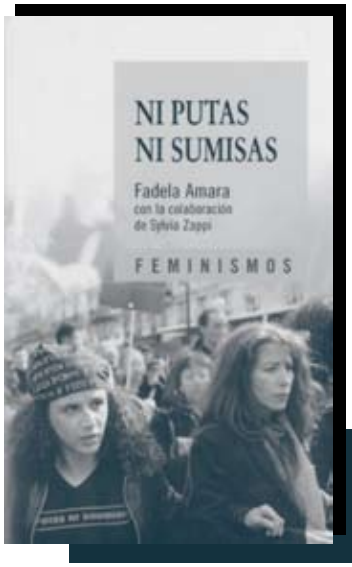

Ni putes ni submises

Ni putes ni submises és un títol impactant per a un llibre, però no és només això. Quan les primeres onades d'immigració van arribar a França, majoritàriament procedents d'Algèria, es tractava d'homes que volien treballar de valent per tirar endavant la seva família. Els seus fills i filles ja han estat francesos, han estudiat a l'escola laica de la República, les noies s'han format amb independència, vestint roba moderna i tenint somnis… I els seus pares han seguit treballant de valent.

Però aquests fills i filles no ho han tingut fàcil: viuen en suburbis, no tenen feina i se senten ciutadans de segona per la seva ascendència estrangera. I amb aquest sentiment de frustració els nois són fàcilment assimilables pels moviments islamistes, que volen retornar-los als principis patriarcals de la cultura dels seus ancestres i imposar-los al suburbi. Així és com comencen a amenaçar les germanes, veïnes, cosines… obligant-les a tapar-se, prohibint-els-hi anar amb nois de fora el barri, controlant-els-hi les sortides, no deixant-les estudiar… en nom de la tradició islàmica i al crit de: "Totes putes menys la meva mare".

I les noies de les barriades comencen a unir-se per denunciar que són víctimes de la segregació, de matrimonis forçats, de violacions col.lectives i fins i tot d'assassinats d'honor i demanen a la societat francesa que no els giri l'esquena. I ho fan sota un altre crit: "Ni putes ni submises". Nom que pren el moviment que les uneix.

En aquest llibre Fadela Amara, d'ascendència algeriana, musulmana practicant, filla de barriada obrera i una de les impulsores del moviment, ens explica què passa als barris francesos i què s'amaga sota l'impuls islamista: "Darrere el discurs islamista sobre la dona hi ha un projecte polític feixista". Amara és en l'actualitat secretària d'Estat encarregada de la política ciutadana del govern del primer ministre francès, François Fillon.

El moviment *Ni putes ni submises* ha contribuït a França a la promulgació de l'anomenada "llei del vel", que prohibeix l'ús del vel a les escoles.

És, doncs, un llibre que de primera mà ens farà entendre què s'amaga darrere la violència i la segregació als barris francesos. I si estem al cas potser podrem, amb aquestes bases, posar els mitjans perquè la immigració que arriba al nostre país no segueixi els mateixos patrons de creació de marginalitat i ghettos que s'han donat a França.

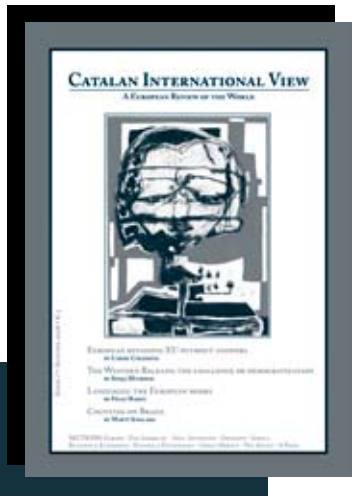

Francesc de Dalmases
director@international-view.cat
director de la revista Catalan International View

Catalan International View

Catalan International View és una iniciativa de la Fundació CATmón per fer difusió del pensament català. Com a publicació d'anàlisi i prospectiva internacional, neix amb l'objectiu característic d'interpretar el món a partir d'una visió catalana i regional europea. El perfil de Catalunya, en tant que nació mediterrània del sud d'Europa, i la nostra història contemporània, ens permeten interpretar les realitats internacionals amb una sensibilitat determinada pel que fa qüestions polítiques, econòmiques, socials o culturals. No es tracta, doncs, d'acostar Catalunya al món, sinó d'interpretar el món a partir d'una visió catalana.

Es tracta, en definitiva, d'un projecte de publicació monolingüe en anglès, pensada per al mercat exterior, que permeti analitzar i entendre el món a partir de paràmetres geopolítics i geoestratègics que defugin els extremismes, tot cercant grisos més enllà del blanc i el negre. Per fer-ho, *Catalan International View* compta amb quatre eixos principals d'anàlisi -sovint interrelacionats- que són la política, la cultura, l'economia i el medi ambient.

La revista compta en el seu Consell Assessor, amb noms de llarga trajectòria i provada solvència: Martí Anglada, Manel Balcells, Enric Canela, Àngel Font, Anna Grau, Montserrat Guibernau, Guillem López Casasnovas, Manuel Manonelles, Fèlix Martí, Arcadi Oliveres, Eva Piquer, Ricard Planas, Vicent Sanchis, Víctor Terradellas, Pere Torres i Vicenç Villatoro.

Per garantir la difusió internacional, cal tenir en compte que dels 10.000 exemplars de la publicació, 8.000 ja són de distribució directe a ambaixadors i alts càrrecs de Nacions Unides a Nova York i Ginebra, cos consular a Barcelona, ambaixades a Madrid, primers ministres, presidents i responsables d'Exteriors dels principals països del Nord i del Sud, europarlamentaris, agències internacionals, corresponsals estrangers a Madrid i Barcelona, rectors i degans de les cinc-centes principals universitats del món, un centenar llarg de think tanks i agències de prospectiva europees i americanes, les dues-centes principals biblioteques del món i personalitats destacades del món de les arts, la política, la cultura i l'economia.

Pel que fa al segon número d'aquesta publicació, està dividit en dotze seccions. La principal està dedicada a Europa, amb cinc articles que repassen des de la guerra de Geòrgia fins als reptes de la Unió Europea, passant pels Balcans, el multilingüisme o l'herència que Blair va deixar a l'actual primer ministre britànic, Gordon Brown. D'altres seccions són dedicades al continent americà, focalitzant en Brasil i els Estats Units; Àsia, analitzant la situació del Pakistan i el paper de l'Estat rus a l'Àsia Central; Àfrica, amb un dibuix sense concessions al Zimbawe de Mugabe i la seva repercussió a la regió; a opinió hi trobem una anàlisi sobre els mitjans de comunicació al món àrab; la secció d'economia i negocis analitza dues iniciatives empresarials de caire social i una primera anàlisi sobre el cicle econòmic que estem tancant; la secció de ciència i tecnologia analitza els reptes de la societat del coneixement; pel que fa al debat verd, inclou dos articles sobre la crisi alimentària, les seves causes i els seus efectes; l'advocat August Gil Matamala és el protagonista de l'entrevista; la revista es tanca amb dues seccions breus: una pinzellada històrica sobre els Borgia i un poema de Josep Carner.

Alexis Serra i Rovira
aserra@catalunya.ugt.org
conseller nacional de la UGT de Catalunya i gerent
de la Confederació de Treballadors Autònoms de Catalunya (CTAC)

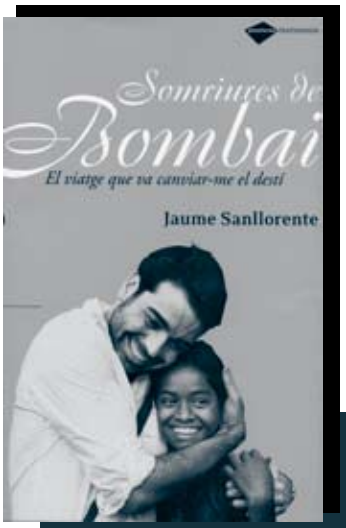

Somriures de Bombai

"Si pintem de blanc un tros petit, ja hi haurà menys paret negra i, si cadascú de nosaltres pintem el fragment que en correspon, a la fi el negre deixarà d'existir". Amb aquestes paraules en Jaume Sanllorente ens disposa a explicar la història que marcarà el destí de la seva vida, un destí que el portarà a viure adversitats, perills, injustícies i, fins i tot, amenaces de mort, però que tindrà com a recompensa el fet que molts nens i nenes de Bombai tornin a somriure.

En Jaume Sanllorente és un jove periodista barceloní que viu la vida de forma frenètica. Alguns pensaran que va ser l'atzar, d'altres simplement allò escrit en el seu destí, però en Jaume decideix fer unes vacances a l'Índia tot sol. Fascinat per la seva història, la seva cultura, però sobretot per la seva gent, en Jaume decideix tornar un temps més tard. I és en aquest segon viatge, concretament a Mumbai (tal i com és conegut Bombai a l'Índia), que coneixerà la part més crua d'aquesta ciutat, les barraques conegudes com a slums.

Colpit per una realitat que ens supera a tots, en Jaume aprofita el segon viatge per conèixer com viuen aquelles persones que la societat índia ha marginat a través d'unes castes que separen les persones, pràcticament sense possibilitat de poder ascendir socialment. El destí li posarà en safata l'existència d'un orfanat, Karuna, amb 40 nens i nenes que, per motius econòmics, està a punt de tancar, deixant-los en mans de la xarxa de prostitució infantil, la més important de tot el món.

Amb una lectura que enganxa al lector des de la primera a l'última pàgina, en Jaume és capaç de transmetren's la tendresa dels nens que viuen sota la més absoluta misèria amb tot un reguitzell d'experiències que et posen la pell de gallina. El llibre aconsegueix endinsar-te en una realitat que encara perdura a tants altres llocs, de com els interessos de les màfies i la pobresa s'ajunten per crear situacions inhumanes que, explicades en boca de l'autor, et deixen absolutament consternat.

Somriures de Bombai és la història personal d'aquest noi que va decidir canviar la seva rutinària vida a Barcelona per ajudar als més desfavorits. Avui *Somriures de Bombai* ha aconseguit tenir un cert ressò mediàtic i, fruit de les aportacions de moltes persones, el projecte que va iniciar-se l'any 2006 compta ja amb un orfanat, dues escoles i diversos projectes d'atenció sanitària orientats a mirar de treure de la pobresa a molts dels anomenats *intocables*.

Anna de los Riscos
atina83@gmail.com
Avalot

Nosotros alimentamos al mundo

Cent mil persones moren de gana cada dia. L'agricultura mundial pot alimentar sense problemes a dotze mil milions d'individus. O dit d'una altra manera, cada nen que mor de gana és un assassinat.

Tots els dies a Viena la quantitat de pa que no venen i retornen per llençar seria suficient per subministrar el que necessita Graz, la segona ciutat més gran d'Àustria. Unes 350.000 hectàrees de terra agrícola, bàsicament a Sudamèrica, estan dedicades al conreu de soja per alimentar el bestiar d'Àustria, mentre que el 25% de la població local passa gana.

Un quart de les deixalles residuals de Viena consisteix en menjar no consumit i la majoria és perfectament comestible. Al mateix temps, el nombre de gent que passa gana al món està creixent sense parar: 852 milions de persones pateixen de malnutrició, la majoria a l'Àfrica i Sudamèrica. Fins i tot als països desenvolupats uns 10 milions de persones no tenen prou per menjar.

I, de fet, se'ns plantegen algunes preguntes:

Per què al mercat Sandaga de Dakar les verdures europees costen tres vegades menys que els productes locals?

Per què els agricultors del nordest del Brasil estan mal nutrits, quan el seu país es el primer exportador de soja del món?

Per què els tomàquets europeus es troben als mercats africans i impideixen als nadius vendre's els seus?

El que és cert és que cada europeu menja deu quilos de verdures a l'any, artificialment regades en hivernacles del sud de l'Estat espanyol, provocant una gran mancança d'aigua.

A *Nosotros alimentamos al mundo* el cineasta austríac Erwin Wagenhofer explora els orígens del nostre menjar. El seu viatje el porta per França, Espanya, Brasil, Rumania, Suïssa, i després de tornada a Àustria. La guia en la pel.lícula es una entrevista amb Jean Ziegler, ponent especial de les Nacions Unides sobre el dret a l'alimentació.

El documental parla del menjar i de la globalització. Sobre pescadors i agricultors. Camioners i executius corporatius. Sobre la circulació de productes i del capital. Sobre la mancança envoltada de l'abundància.

Amb imatges inoblidables, el film ens informa sobre la producció del nostre menjar i ens diu el perquè tenim alguna cosa a veure amb la fam al món.

La pel.lícula pertany a aquella categoria de documentals saludables que serveix perquè cada espectador realitzi la seva pròpia presa de consciència.

Sortirà efecte?

Rosa M. Puig-Serra
rmpuig_serra@catalunya.ugt.org
Àrea de Cultura de la UGT de Catalunya

Canvi climàtic i sostenibilitat

"Només hi ha dues coses infinites, l'Univers i l'estupidesa humana, però no estic molt segur de la primera. De la segona pots observar com ens destruïm només per demostrar qui pot més." Albert Einstein.

Aquest és un llibre que recomanem a tothom, però molt especialment a les persones que encara neguen les greus conseqüències que provoca l'augment de la temperatura global del planeta. Sense anar més lluny, espanta que destacats líders polítics que haurien d'estar informats, com José M. Aznar o Mariano Rajoy, hagin qüestionat realitats contrastades científicament, menystenint o ignorant el que l'autor defineix com "el problema més gran a què s'enfronta la humanitat actualment". A hores d'ara ningú no pot negar la progressiva desaparició de glaceres amb la conseqüent disminució de reserves d'aigua, o l'augment de fenòmens meteorològics extrems, o els estranys comportaments d'animals i plantes, o la sequera a nivell mundial, o que el Pol Nord s'estigui fonent....

El periodista i dibuixant Alfons López, en el seu tercer llibre d'assaig polític sobre temes contemporanis de la col·lecció Pasen y Vean, editada per Panini Còmics, explica de manera amena, però implacable l'estat actual de la qüestió, aprofundint en les raons i les responsabilitats últimes del canvi climàtic, ens anima a armar-nos d'arguments i apel·la a la ciutadania per intentar provocar una reacció social que comenci a canviar el cicle. La intenció última del llibre és clara: cadascun de nosaltres influïm de manera directa sobre el nou escenari, no som mers espectador. Se'ns demana un rol actiu per prevenir i aturar els condicionants climàtiques a curt, mitjà i llarg termini. Algunes de les solucions són fàcils, al nostre abast. Altres ja són més complicades, com per exemple l'acompliment per part dels governs mundials del Protocol de Kioto, tot denunciant les seves trampes.

L'autor, però, coneix les dificultats que aquest canvi d'actitud comporta. Així podem llegir a la introducció: "la nostra espècie, per motius que m'agradaria estudiar més àmpliament, acostuma a reaccionar en l'últim moment, moltes vegades quan ja és massa tard per a una part molt important d'ella mateixa. Desconfio profundament de certs optimismes històrics (...). Em fatiga el còmode pessimisme dels qui opinen que, com que la cosa ja no té remei, per què fer res. Curiosament, les dues actituds s'ajuden i complementen perquè sigui d'aquesta manera". No és pas un il·lús, doncs. Però no renuncia a la divulgació del que representa el canvi climàtic, ja que sense informació no hi pot haver conscienciació.

Joan Tudela
joantudela@comaposada.org
subdirector de SUD

Una canya de pescar per al meu avi

Hem parlat en aquestes pàgines de SUD de l'egipci Naguib Mahfuz, un dels escriptors més notables de la literatura àrab, mereixedor del premi Nobel de Literatura, i hem parlat d'Orhan Pamuk, un dels valors més sòlids de les lletres turques, també premi Nobel de Literatura, i parlem ara de Gao Xingjian, escriptor xinès i també ell Nobel de Literatura.

La biografia dels tres té una significativa coincidència extraliterària i és que tots tres han estat clarament maltractats per les seves respectives societats nacionals. Generalitzar és sempre exagerar i no hem d'exagerar, però no podem deixar de dir que les actuals societats del Sud tendeixen a encaixar malament el talent literari: Mahfuz va ser greument ferit per l'integrisme islàmic, Pamuk ha estat severament jutjat per l'Estat ultranacionalista turc, Gao Xingjian viu exiliat sense remei. Si hem de parlar del context social de les literatures del Sud, no podem deixar de denunciar aquest fet.

Ara bé: si hem de parlar de literatura des d'una òptica literària, valgui la redundància, la principal constatació a fer és una altra, completament diferent. El lector europeu que es dediqui a llegir les literatures actuals del Sud –per exemple, com fem en aquestes pàgines, a través d'obres d'autors que han guanyat el Nobel de Literatura– descobrirà que les novel·les i els contes d'un autor contemporani àrab o turc o xinès semblen obres escrites per un europeu o, més ben dit, semblen pensades per ser llegides a casa nostra.

Els personatges i les històries i els paisatges i fins i tot l'esperit dels llibres són àrabs, són turcs, són xinesos, certament, però no ens costa gens d'entrar-hi. Potser perquè, en el fons, parlen del mateix que nosaltres: de la naturalesa humana.

Subratllem sovint les diferències que ens separen del Sud; però també hauríem de remarcar allò que ens uneix. Atenció! Dic allò que ens uneix de debò i ja ara, no pas allò que ens hauria d'unir en un món ideal, perquè un altre món és possible i etcètera. La literatura contemporània ens uneix.

Com que vivim, doncs, la literatura universal com la nostra casa comuna, podem reconèixer, sense la més mínima mala consciència, que hi ha obres de les literatures del Sud que ens agraden i altres que no ens agraden. A mi em va entusiasmar la novel·la *Akhenaton, el rei heretge* de Mahfuz i també la novel·la *El carreró dels miracles* del mateix Mahfuz, em va entusiasmar igualment la novel·la *La nova vida* de Pamuk: ja us ho vaig explicar en aquestes mateixes planes. Aquesta vegada, en canvi, us he de dir que no m'ha agradat gaire el recull de contes de Gao Xingjian *Una canya de pescar per al meu avi*. I encara us diré més: l'últim conte del recull, de títol *Instantànies*, no m'ha agradat gens ni mica. Val a dir que entre els drets del lector hi ha el de poder dir que no t'ha agradat un llibre d'un Nobel de Literatura, tant se val si és del Nord com si és del Sud.

Àngel Miret i Serra
angelmiret2@yahoo.es
vicepresident de la Fundació Comaposada

Informe sobre la inclusió social a Espanya 2008

De la Fundació Caixa Catalunya – Obra Social.

Situats en una crisi econòmica provocada, entre d'altres factors, pel desordre moral que genera el capitalisme més salvatge i per la manca de control del sistema financer i la cobdícia dels seus principals actors, esdevé una alenada d'aire fresc que la Fundació d'una caixa d'estalvis investigui a l'entorn dels canvis socials que, per exemple, afavoreixen la percepció que la nostra societat ha esdevingut definitivament líquida, això és, que les noves coordenades de l'exclusió social estan determinades no només pels eixos clàssics (classe social, formació, ocupació...), sinó també per lògiques de distribució dels riscos socials al llarg del cicle vital (rotació d'ocupacions i parelles, bretxa digital, segregació residencial...).

Una primera conclusió políticament escandalosa de l'informe és que participar en el mercat de treball no garanteix el benestar si les condicions de feina són precàries. La precarietat en l'ocupació i els salaris baixos que, paradoxalment, han proliferat aquests darrers anys en un context d'expansió econòmica, provoquen que la pobresa no s'associï només a la inactivitat laboral, sinó que afecti cada cop més a la població treballadora. Dit més planerament: el llarg període de bonança econòmica no ha estat aprofitat per millorar l'equitat social. I, d'aquest fet, els governs n'haurien de donar comptes. O és que també els polítics han esdevingut líquids, purs gestors de la quotidianitat, obstinas sobretot a romandre en els seus espais de poder?

La immigració constitueix igualment un factor d'exclusió social, així com ho són el gènere, l'origen i la composició de les llars. Les persones estrangeres no europees són més pobres i els seus fills estan més exposats a condicions de pobresa que, poden afectar negativament les seves oportunitats vitals. També la composició de la llar –i, en particular, la presència o no de dos progenitors– i la vellesa, així com el fet de ser dona i viure sola, augmenten de manera considerable el risc de pobresa.

Dades sorprenents: dues de cada deu persones són pobres. La pobresa es concentra entre els menors de 16 anys i els majors de 65. L'estudi ens permet identificar una forma d'exclusió econòmica amagada per les dades agregades de pobresa monetària: la dels joves de 26 a 35 anys que encara viuen a casa dels pares.

De tot plegat em sorgeix una pregunta: quina és l'alternativa a l'organització social, després del fracàs del capitalisme i del socialisme real, per millorar la condició humana en els seus valors fonamentals de dignitat, llibertat i justícia?

Il·lustració: **Clara Tudela**

Segons l'Organització Internacional del Treball, al món són 218 milions els infants víctimes del treball infantil.

Edita la revista sud

UGT

UNIÓ GENERAL DE TREBALLADORS
DE CATALUNYA
www.ugt.cat

Fundació
JOSEP **COMAPOSADA**
www.comaposada.org

La revista sud es publica amb el suport de:

Ajuntament de Barcelona
Barcelona Solidària

Diputació Barcelona
xarxa de municipis

Diputació de Lleida

ACCD Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament

Generalitat de Catalunya